

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การวิจัยและพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ
การควบคุมและควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมาลี	ตั้งคนานุรักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรทัย	วิมลโนธ
อาจารย์เกรียงไกร	นะจร

สนับสนุนโดย

เงินทุนเพื่อการวิจัย กองทุนคณะครุศาสตร์

ปี 2548

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2559

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบการควบคุมและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม นี้ ได้รับทุนจากกองทุนวิจัยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2548 ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณฝ่ายวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะรองศาสตราจารย์เพียงใจ สุขโรจน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อวยพร เรืองตระกูล ที่ได้กรุณาติดตามช่วยเหลือดูแลตั้งแต่การเสนอขอรับทุนวิจัยนี้ จนการวิจัยเสร็จสิ้น

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา 2 ท่าน คือ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. นงลักษณ์ วิรัชชัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณีฎฐภรณ์ หลาวทอง ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเกี่ยวกับการกำหนดกรอบการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และสถิติเกี่ยวกับการวิจัยนี้ ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือ อาจารย์อองอาจ บุญรักษา รองศาสตราจารย์ กิติพงษ์ เทียนตระกูล และรองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ผลเนืองมา ที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถามและได้ให้ข้อคิดและข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัยนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ลัดดา ภูเกียรติ ผู้อำนวยการและรองคณบดี และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมิตรา เทียนตระกูล รองผู้อำนวยการด้านวิจัยและบริการวิชาการ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ที่สนับสนุนให้คณาจารย์ในโรงเรียนได้มีโอกาสทำการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและเป็นการพัฒนาตนเอง

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร. มลิวลัย ลับไพรี ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณามอบบทความเรื่องวินัยของเด็กสาธิตให้เป็นแนวทางและข้อมูลอ้างอิงในการดำเนินการวิจัยนี้

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างมากในการอนุเคราะห์ของทุกท่านที่เอ่ยนามมานี้ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง และขอประกาศกิตติกรรมไว้ ณ ที่นี้

สุมาลี ตังคณานุรักษ์
 อรทัย วิมลโนธ
 เกரியงไกร นะจร

โครงการวิจัย การวิจัยและพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

ปีที่ทำการวิจัย ปีการศึกษา 2548

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม โดยการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและพัฒนารูปแบบ เพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเอง นำมาทดลองใช้และปรับปรุงให้เหมาะสม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลจากการบันทึกพฤติกรรมและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน โดยครูและผู้ปกครอง และรูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบการควบคุมของตนเองและมีความมีวินัยในตนเอง มาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ และจำแนกกลุ่มประชากรเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้การทดสอบค่า t-test เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ผ่านการใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองหลังจากการประเมินตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $<.001$ ครูประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $<.001$ และผู้ปกครองประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $<.001$

Research Project Research and Development Model for Developing Responsibility , Self control
and Self Discipline of Elementary school students Prathom 5 and 6 of
Chulalongkorn University Demonstration Elementary School

Year of study 2548

ABSTRACT

This research aimed to enlarge an approach for developing responsibility, self control and self discipline of elementary school pupils (Prathom 5 and 6) of Chulalongkorn University Demonstration Elementary School. This research examined and developed an approach for developing responsibility, self control and self discipline. This approach was also implemented and adjusted in the case study in order to enhance the effectiveness of the approach. The main target respondents of this research were elementary school pupils (Prathom 5 and 6) of Chulalongkorn University Demonstration Elementary School. The students' behavior were observed and recorded by teachers and parents. Data from the observation and recording were then analyzed by using frequency and percentage. t-test was employed to test the difference on students' behavior before and after using an approach for developing responsibility, self control and discipline between experimental group and control group.

Results from teachers and parents observation indicated that students who gone through the developed responsibility, self control and discipline approach have better behavior than another group at the significant level of 0.001.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
บทที่	
1 บทนำ	
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
สมมติฐานการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
ข้อตกลงเบื้องต้น	3
นิยามศัพท์	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ความหมาย คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง	
แนวคิดและทฤษฎีความมีวินัยในตนเอง	5

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
คุณลักษณะของเด็กที่ขาดความรับผิดชอบ	7
ขาดการควบคุมตนเองและไม่มีวินัยในตนเอง	
บทบาทของครูและพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการแก้ไข	10
ปัญหาพฤติกรรมที่เด็กขาดความ รับผิดชอบ ขาดการควบคุมตนเอง และไม่มีวินัยในตนเอง	
วิธีการแก้ปัญหาและการปรับพฤติกรรมเด็กที่ขาดความรับผิดชอบ	14
การควบคุมตนเอง และไม่มีวินัยในตนเอง โดยใช้หลักการเสริมแรง หลักการกระทำซ้ำอย่างต่อเนื่องและหลักความร่วมมือจากผู้ปกครอง	
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	24
การพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ	26
การควบคุมและควมมีวินัยในตนเอง	
การทดลองใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ	27
การควบคุม และควมมีวินัยในตนเอง	
การปรับปรุงรูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ	27
การควบคุม และควมมีวินัยในตนเอง	27

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การใช้รูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบ	27
การควบคุม และความมีวินัยในตนเอง	
การประเมินผลรูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ	27
การควบคุมและความมีวินัยในตนเอง	
กลุ่มตัวอย่าง	28
เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล	28
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	31
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	45
อภิปรายผลการวิจัย	50
ข้อเสนอแนะ	51
บรรณานุกรม	52

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 ค่าเฉลี่ย , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่า t – test ,ค่า p –value ของพฤติกรรมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนด้านความเป็นอยู่ อย่างถูกสุขลักษณะนิสัยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	31
ตารางที่ 1.2 ค่าเฉลี่ย , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่า t – test ,ค่า p –value ของพฤติกรรมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนด้านความเป็นอยู่ ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	31
ตารางที่ 1.3 ค่าเฉลี่ย , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่า t – test ,ค่า p –value ของพฤติกรรมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนด้านการเรียน ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	32
ตารางที่ 2 ตารางแสดงจำนวนคำหรือข้อความเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเองจากสมุดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนและแบบสรุป	35
ตารางที่ 3 ตารางแสดงจำนวนคำหรือข้อความเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเองจากแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับตัว นักเรียนและความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการให้ทางโรงเรียนดูแลนักเรียน	36

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4	ตารางแสดงจำนวนคำหรือข้อความเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเองจากสมุดบันทึก พฤติกรรมของนักเรียนและแบบสรุปรูป พฤติกรรมทางการเรียนและ แบบสรุปรูปพฤติกรรมทางสังคมที่แจ้งผู้ปกครองที่ปรับปรุงให้สอดคล้อง กับหลักการของรูปแบบหลังจาก ทดลองใช้	37
ตารางที่ 5	ค่าเฉลี่ย , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่า t – test ,ค่า p –value ของพฤติกรรมนักเรียน โดยผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม	38
ตารางที่ 6	ค่าเฉลี่ย , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่า t – test ,ค่า p –value ของผลการบันทึกพฤติกรรมนักเรียน โดยครูของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม	38
ตารางที่ 7	ค่าเฉลี่ย , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่า t – test ,ค่า p –value ของผลการบันทึกพฤติกรรมเชิงบวกนักเรียน โดยครูของนักเรียน กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม	38

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
<p>ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), t-test, p-value</p> <p>ของผลการบันทึกพฤติกรรมเชิงลบของนักเรียน โดยครูของนักเรียน</p> <p>กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม</p>	38
<p>ตารางที่ 9 แสดงจำนวนคำหรือข้อความเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง</p> <p>และควมมีวินัยในตนเองจากสมุดบันทึก Sociogram ที่นักเรียนประเมินเพื่อน</p>	39
<p>ตารางที่ 10 แสดงจำนวนคำหรือข้อความเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง</p> <p>และควมมีวินัยในตนเองจากแบบประเมินครู โดยนักเรียน</p>	40
<p>ตารางที่ 11 แสดงจำนวนคำหรือข้อความเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง</p> <p>และควมมีวินัยในตนเองจากแบบบันทึกการอบรมช่วงเช้าก่อน</p> <p>เข้าเรียน (Home Room)</p>	41
<p>ตารางที่ 12 แสดงค่าสถิติ พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังจากการใช้รูปแบบเพื่อการ</p> <p>พัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและควมมีวินัยในตนเองซึ่งประเมิน</p> <p>โดยนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ครั้งที่ 1</p>	43
<p>ตารางที่ 13 แสดงค่าสถิติ พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังจากการใช้รูปแบบเพื่อการ</p> <p>พัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและควมมีวินัยในตนเองซึ่งประเมิน</p> <p>โดยนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ครั้งที่ 2</p>	43

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
<p>ตารางที่ 14 แสดงค่าสถิติ พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังจากการใช้รูปแบบ เพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและคามมีวินัยในตนเองซึ่งประเมิน โดยนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ครั้งที่ 3</p>	44
<p>ตารางที่ 15 แสดงค่า \bar{x} , S.D., พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังจากการใช้รูปแบบ เพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและคามมีวินัยในตนเองซึ่งประเมิน โดย นักเรียน ครู และผู้ปกครอง เปรียบเทียบ 3 ครั้ง</p>	44
<p>ตารางที่ 16 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบ พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังจากการใช้ รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและคามมีวินัยในตนเอง ทั้ง 3 ครั้ง</p>	44

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาในการวิจัย

เป้าหมายที่สำคัญอย่างหนึ่งของการศึกษาในยุคปัจจุบัน คือ ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาทั้งด้านองค์ความรู้และทักษะในการดำเนินชีวิตควบคู่กันไปเพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างความเจริญให้กับตนเองและสังคมในอนาคต การที่จะพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมนั้น ผู้เรียนจะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการจัดเวลาทางสังคมอย่างถูกต้องและต่อเนื่องตลอดเวลา กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการจัดเวลาทางสังคมนี้จะเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งเป็นวัยแห่งการวางรากฐานชีวิตที่สำคัญ

โดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันแรกที่มีความใกล้ชิดและผูกพันกับเด็ก สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่เลี้ยงดู ให้ความคุ้มครองและให้ความรักความอบอุ่นกับเด็ก เมื่อเด็กเริ่มเติบโตและช่วยเหลือตนเองได้และเริ่มที่จะเรียนรู้ สถาบันครอบครัวก็จะเป็นที่แรกที่เด็กจะได้เริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตเบื้องต้น เช่น การรับประทานอาหารเอง การเข้าห้องน้ำและอาบน้ำเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นทักษะเบื้องต้นในการดำเนินชีวิตประจำวัน ในขณะที่เดียวกันสถาบันครอบครัวก็จะเริ่มให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ก่อนเข้าสู่วัยเรียน นอกจากนั้นยังอาจปลูกฝังเรื่องความรับผิดชอบและความมีวินัยในตนเองเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตต่อไป

เมื่อเข้าสู่วัยเรียนเด็กจะได้รับการพัฒนาทางด้านองค์ความรู้และทักษะชีวิตอย่างเป็นระบบมากขึ้นในเรื่องทักษะชีวิตนั้นเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นกับเด็กเพราะเด็กจะต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น จะต้องมีวินัยในตนเอง และรักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม นอกจากนั้นเด็กจะต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น เพราะมีภาระหน้าที่มากขึ้น ดังนั้นเด็กในวัยเรียนจึงต้องสามารถดูแลตนเองได้ในระดับหนึ่งทั้งเรื่องการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตประจำวัน

จากวัยเด็กและการที่เริ่มเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เด็กได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในแต่ละเรื่องมากขึ้น สภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมจะเข้ามามีบทบาทในชีวิตเด็กเพิ่มมากขึ้นในแต่ละวันจะมีสิ่งที่ได้เรียนรู้และพบเห็นมากมาย จากการได้รับความรู้และจากการได้พบเห็นสิ่งใหม่ ๆ จะทำให้เด็กมีความรู้และจินตนาการมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันเด็กก็จะเริ่มมีความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ แบบเฉพาะเจาะจงมากขึ้นและเด็กเริ่มค้นพบความชอบของตนเอง ความสุขจากการได้เรียนรู้และการได้รับประสบการณ์จากสิ่งใหม่ ๆ อาจทำให้เด็กเริ่มละเลยต่อวินัยและความรับผิดชอบที่ควรทำ และถ้าวินัยหรือความรับผิดชอบและวินัยในตนเอง เช่น เด็กชอบเล่นเกมสัปดาห์ จึงใช้เวลาว่างในการเล่นเกมสัปดาห์ โดยไม่เหลือเวลาไว้สำหรับการทำ การบ้านและทบทวนบทเรียนเลย หรือการที่เด็กในปัจจุบันใช้เวลาไปกับการดูโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือเดิน

เล่นในห้างสรรพสินค้ามากเกินไป ซึ่งการที่เด็กขาดความรับผิดชอบนี้จะนำมาซึ่งปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น การใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ การหมกมุ่นกับสิ่งหนึ่งมากเกินไป จนทำให้สิ่งที่สำคัญในชีวิตได้รับผลกระทบ ซึ่งถ้าปล่อยให้เป็นปัญหาต่อไป เด็กก็จะไม่สามารถจัดการกับชีวิตได้ ไม่รู้จักจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องทำในการดำเนินชีวิตประจำวัน กลายเป็นผู้ที่ไม่มีความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิต ซึ่งผลกระทบเหล่านี้นอกจากจะส่งผลกระทบต่อตัวเด็กโดยตรงแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันสังคมที่เด็กเหล่านี้จะเติบโตและเข้าไปมีส่วนร่วมในอนาคต

ดังนั้นการส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ทั้งสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาจะต้องเข้ามาดูแลร่วมกัน และต้องมีแนวทางที่สอดคล้องกัน เพื่อที่เด็กจะได้ไม่สับสน และที่สำคัญคือถ้าแนวทางของทั้งสองสถาบันเป็นแนวทางเดียวกันเด็กก็จะมีพฤติกรรมที่คงทน เพราะไม่ต้องปรับตัวตามสภาพของสิ่งแวดล้อมที่บ้านและที่โรงเรียน นอกจากนี้การส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองจะต้องเน้นให้เด็กตระหนักและเห็นคุณค่าอย่างแท้จริง กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาเรื่องความรับผิดชอบและความมีวินัยในตนเองควรจะเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบซึมซับผ่านความเป็นกัลยาณมิตรจากผู้ช่วยขัดเกลา เพราะเด็กจะได้ไม่เกิดความรู้สึกว่าโดนบังคับให้ทำ แต่เป็นการกระทำที่เมื่อทำแล้วจะได้ผลดี คือ มีทักษะในการดำเนินชีวิต ที่ดี รู้จักคิด รู้จักทำ และรู้จักการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

ดัชนีหนึ่งที่จะช่วยชี้วัดว่าแนวโน้มของสังคมใดสังคมหนึ่งว่าจะเป็นอย่างไรในอนาคตนั้นจะต้องดูที่คุณภาพของเด็กและเยาวชนว่ามีทักษะชีวิต ความรับผิดชอบและวินัยในตนเองมากน้อยเพียงไร สังคมใดที่เด็กและเยาวชนมีคุณภาพ สังคมนั้นก็มีแนวโน้มที่จะพัฒนาได้อีกมาก เพราะความเจริญของสังคมและประเทศชาติบ้านเมืองนั้น รากฐานที่สำคัญที่สุดก็คือสังคมนั้นมีคนที่มีความคุณภาพ

ดังนั้น ทางคณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าการวิจัยเพื่อหารูปแบบการส่งเสริมความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัยในตนเองของนักเรียนจะช่วยให้เด็กมีความรับผิดชอบและมีระเบียบวินัยในตนเองมากขึ้น และการที่นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีระเบียบวินัยในตนเองนั้นนักเรียนก็จะสามารถดำเนินชีวิตประจำวันและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิจัยและพัฒนา รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองของนักเรียน
2. เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรับผิดชอบ ควบคุมตนเองได้และมีวินัยในตนเอง

3. สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาโดยหลักการและรูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและควมมีวินัยในตนเองจะมีความรับผิดชอบ สามารถควบคุมตนเองได้ และมีวินัยในตนเองเพื่อที่จะสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ตัวแปร

- ตัวแปรตาม คือ ความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและควมมีวินัยในตนเองของนักเรียน
- ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการพัฒนาเรื่องความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนทั้งที่บ้านและโรงเรียน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 5/6 และ 6/4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 40 คน ปีการศึกษา 2548

5. ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อมูลพฤติกรรมที่ได้จากกลุ่มประชากรทั้งจากการสังเกต การตอบแบบสอบถาม ถือเป็นข้อมูลที่ตอบด้วยความตั้งใจจริง และตรงกับสภาพที่เป็นจริง

ข้อจำกัดของการวิจัย

5.1 ข้อมูลที่ได้มาจากการทำแบบตรวจสอบการดำเนินชีวิตของตนเองอาจมีข้อจำกัด เช่น นักเรียนอาจไม่ตอบตามสภาพจริง

5.2 นักเรียนอาจแสดงพฤติกรรมที่บ้านและที่โรงเรียนไม่เหมือนกัน

6. นิยามศัพท์

6.1 นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 5/6 และ 6/4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ปีการศึกษา 2548 จำนวน 40 คน

6.2 ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมและอารมณ์ของตนเอง โดยเกิดจากสำนึกส่วนตัว ซึ่งแสดงออกในด้านของความรับผิดชอบ การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย การทำสิ่งที่ควรทำอย่างสม่ำเสมอแม้จะมีอุปสรรคที่ยังคงพฤติกรรมนั้นไว้

6.3 ความมีระเบียบวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมและอารมณ์ของตนเอง โดยเกิดจากสำนึกส่วนตัว ซึ่งแสดงออกด้วยพฤติกรรมในด้านของความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความตั้งใจจริง ความอดทนและความซื่อสัตย์ แม้จะมีอุปสรรคก็ยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมนั้น

6.4 การควบคุมตนเอง หมายถึง กระบวนการที่บุคคลใช้วิธีการหนึ่งวิธีการใด หรือหลายวิธี เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยที่บุคคลนั้นเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย กระบวนการที่จะนำไปสู่เป้าหมาย และควบคุมตัวแปรทั้งภายในและภายนอกของบุคคล อันจะมีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้นด้วยตนเอง

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ประโยชน์ในเชิงวิชาการด้านครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์

1. รูปแบบและวิธีการในการปรับพฤติกรรมนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบควบคุมตนเองได้และมีวินัยในตนเองเพื่อสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.2 ประโยชน์ในเชิงการนำไปใช้ในการแก้ปัญหา/พัฒนาการจัดการเรียนการสอนหรือ การครุศึกษา

1. รูปแบบและวิธีการในการปรับพฤติกรรมนักเรียนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อให้นักเรียนใช้ชีวิตในการเรียนและการใช้ชีวิตในครอบครัวและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้ปกครองในเรื่องการหาแนวทางที่จะส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนและบุตรหลานให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสามารถควบคุมตนเองและมีวินัยในตนเอง เพื่อสร้างรากฐานในการดำเนินชีวิตอย่างมั่นคงต่อไปในอนาคต

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการและรูปแบบเพื่อการพัฒนาความ
รับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ผู้วิจัยนำเสนอเนื้อหาสาระโดยแบ่งออกเป็น 4
ตอน คือ

ตอนที่ 1 ความหมาย คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความมีวินัยใน
ตนเอง

ตอนที่ 2 คุณลักษณะของเด็กที่ขาดความรับผิดชอบ ขาดการควบคุมตนเองและไม่มีความมีวินัยในตนเอง

ตอนที่ 3 บทบาทของครูและพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการแก้ปัญหาพฤติกรรมที่เด็กขาดความ
รับผิดชอบ ขาดการควบคุมตนเองและไม่มีความมีวินัยในตนเอง

ตอนที่ 4 วิธีการแก้ปัญหาและการปรับพฤติกรรมเด็กที่ขาดความรับผิดชอบขาดการควบคุมตนเอง
และไม่มีความมีวินัยในตนเอง โดยใช้หลักการเสริมแรง หลักการกระทำซ้ำอย่างต่อเนื่อง และหลักความร่วมมือ
จากผู้ปกครอง

ตอนที่ 1 ความหมาย คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับ ความมีวินัยใน
ตนเองและการควบคุมตนเอง

นิตดา หงส์วิวัฒน์ (2541) กล่าวว่า วินัยสร้างความรับผิดชอบ คนที่มีวินัยเท่านั้นจึงจะเป็นผู้มีความ
รับผิดชอบ คนที่รับผิดชอบเท่านั้นจึงจะเป็นผู้กล้าเผชิญกับอุปสรรคและใช้สติปัญญาไตร่ตรอง
แก้ปัญหาเพื่อให้บรรลุความรับผิดชอบ เด็ก ๆ ในทุกวันนี้ไม่ค่อยรับผิดชอบตนเอง เด็กจะรู้สึกวุ่นวายที่
เกี่ยวกับตัวเองทั้งหมดเป็นความรับผิดชอบของพ่อแม่ อันที่จริงแล้ว การที่เด็กจะมีความรับผิดชอบได้คตินั้น
พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ จะต้องช่วยกันฝึกฝน ซึ่งการฝึกฝนไม่ใช่การเคี่ยวเข็ญ ควรเป็นการปรับ
พฤติกรรมของเด็กให้เรียนรู้ข้อเท็จจริง และสร้างความชำนาญในการรู้จักรับผิดชอบตนเองขึ้นมาได้ ดังนั้นผู้
เป็นพ่อแม่จะต้องเปิดโอกาสให้ลูกรับผิดชอบตนเองในทุกกรณีที่มีโอกาสเด็กจะฝึกการรับผิดชอบตนเองไป
ในเวลาเดียวกัน

จินอตต์ (2007) กล่าวว่า ทำอย่างไรจึงจะให้เด็กมีความรับผิดชอบ จากจิตสำนึกของตนเอง แทนที่
จะทำตามคำสั่ง “เราไม่สามารถยึดเย็ดความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับเด็กได้ ความสำนึกในหน้าที่และ
ความรับผิดชอบต้องเกิดมาจากตัวเอง ซึ่งความสำนึกดังกล่าวเป็น ผลมาจากการปลูกฝังค่านิยม
ภายในบ้านและภายในสังคมของเขา”

ความหมายของควมมีวินัยในตนเอง

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good 1973:525) ได้กล่าวถึง วินัยในตนเองว่า หมายถึง การบังคับควบคุมพฤติกรรมของบุคคลไม่ใช่การบังคับโดยใช้อำนาจภายนอก หากหมายถึงบังคับโดยใช้อำนาจภายในของบุคคลนั่นเองและเป็นอำนาจอันเกิดจากการเรียนรู้ หรือยอมรับในคุณค่าอันใดอันหนึ่ง ซึ่งทำให้บุคคลสามารถบังคับพฤติกรรมของตนเองได้

วินเซนต์ (Vincent 1961:42-43 อ้างถึงในลัดดาวรรณ ณ ระนอง 2525:11) กล่าวว่า วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลไม่กระทำใด ๆ อันเป็นผลให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนในอนาคตหรือการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวและสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งหมายถึง การที่บุคคลนั้นกระทำการที่ตนไม่ย่ออยากทำ แต่การกระทำนั้นช่วยให้ความต้องการและสิทธิของบุคคลอื่น ๆ ได้รับการตอบสนอง หรือกระทำการอันเป็นผลให้ผู้อื่นประสบความสำเร็จในอนาคต

อิงลิช และ อิงลิช (English and English 1958:487) ให้ความหมายของควมมีวินัยในตนเองว่า เป็นลักษณะของการนำตนเองควบคุม หรือบังคับตนเอง โดยอาศัยแรงจูงใจที่สัมพันธ์กับอุดมคติที่บุคคลสร้างขึ้นสำหรับตนเอง หรือเป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามความตั้งใจ

วอล์คเกอร์ และเชีย (Walker & Shea 1991:9-10 อ้างใน ปิยวรรณ พันธุ์มงคล 2542:19) การมีวินัยในตนเอง (Self-discipline) เป็นการกำหนดพฤติกรรมด้วยตัวเอง โดยการควบคุมตนเองนั้นจะเป็นไปตามพัฒนาการของมนุษย์ การเรียนรู้การมีวินัยในตนเอง (Self-discipline) ของนักเรียนนั้น ครูจะต้องเป็นแบบอย่างในการควบคุมพฤติกรรมให้แก่เด็ก วินัยควรเป็นสิ่งที่ทุกคนมีสิทธิในการตัดสินใจร่วมกันไม่ใช่มาจากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า

มลิวล์ ลับ ไพรี (2527) ได้สรุปคำว่า วินัยลงในบทความเรื่อง วินัยของเด็กสาธิต ไว้ 2 ลักษณะ คือ วินัยในตนเอง และวินัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

การควบคุมตนเอง (Self Control) Charles H. Wolfgang (1986) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของควมมีวินัยสำหรับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมี (Self Control) การควบคุมตนเอง คุมพฤติกรรมของตนเอง เพื่อให้ประสบความสำเร็จว่า การปฏิสัมพันธ์จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูกับนักเรียน เช่น การให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกับอาจารย์เกี่ยวกับการกำหนดข้อปฏิบัติในชั้นเรียน ดังนี้

1. การควบคุมตนเองของนักเรียนเกิดจากการให้แรงเสริมจากครู และเป็นความคุ้นเคยของนักเรียนในโอกาสต่อไป
2. การให้ความรู้เป็นการให้แรงเสริม เพื่อการสร้างวินัยในตนเองโดยใช้เวลาในช่วง Classroom meeting หรือ ช่วง Home room
3. การควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนโดยครูควบคุมอยู่ห่าง ๆ ก็เป็นการเสริมให้นักเรียนพัฒนา Self Control ได้ โดยตนเองได้ในที่สุด

4. การให้กำลังใจเป็นการเสริมให้นักเรียนมี Self Control และนำไปสู่ Self discipline ให้อยู่คนเดียวตามลำพัง

5. การ isolation หรือพักการเรียน 1 สัปดาห์เป็นการคุมพฤติกรรมเพื่อให้นักเรียนปรับพฤติกรรมให้ดีขึ้นเมื่อกลับมาเรียนอีกครั้งหนึ่ง

ตอนที่ 2 คุณลักษณะของเด็กที่ขาดความรับผิดชอบ ขาดการควบคุมตนเองและไม่มีวินัยในตนเอง

เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมนั้นมิได้อยู่แทบทุกโรงเรียน แต่อาจต่างกันเฉพาะปริมาณ บางโรงเรียนมีเด็กเหล่านี้มาก บางโรงเรียนก็มีน้อย บางคนมีพฤติกรรมที่รุนแรง บางคนไม่รุนแรง นักการศึกษาหลายคนได้พยายามรวบรวมตัวเลขเกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมไว้ดังนี้

มาร์เตนส์ (Martens.1994) ประมาณว่า จำนวนเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและปัญหาทางอารมณ์ในชั้นรุนแรง มีประมาณ 2.3% ของเด็กทั้งหมดที่มีอายุอยู่ในวัยเรียน

โรเจอร์ส (Rogers.1942) สำรวจพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในสหรัฐอเมริกา มีเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมอยู่ถึง 25% เป็นเด็กนักเรียนชาย 18% เป็นเด็กนักเรียนหญิง 7% พฤติกรรมอยู่ในชั้นไม่รุนแรงไปจนกระทั่งถึงรุนแรงมาก

อูลล์แมนน์ (Ullmann.1952) สรุปว่า ในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไปมีเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมอยู่ประมาณ 8%

สำหรับโรงเรียนในประเทศไทยนั้น จำนวนเด็กเหล่านี้ไม่เป็นที่ทราบแน่นอน บางโรงเรียนก็มีมาก บางโรงเรียนก็มีน้อย ขึ้นอยู่กับสภาพของชุมชน ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง และมาตรฐานของโรงเรียนเป็นสำคัญ

ลักษณะของพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา สรุปได้ดังนี้

1. ก่อความวุ่นวาย ก่อปัญหา เช่น โหดร้าย ก้าวร้าว ลักขโมย
2. เกียจคร้าน ไม่ทำงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ทำการบ้าน เหลวไหล ไม่เอางาน
3. มีความวิตกกังวล หวาดกลัว ไม่มีความกล้า หวาดกลัวอย่างไม่มีเหตุผล ประหม่า
หวาดผวา พุดผิดปกติ ไม่กล้าสู้หน้า ถดถอย ปลีกตัวออกจากสังคม
4. มีปัญหาทางกาย เช่น ท้องผูกบ่อย ๆ ปวดหัวบ่อย ๆ เบื่ออาหาร เหนื่อยง่าย
นอนไม่หลับ
5. ไม่อยู่นิ่งเฉย เคลื่อนไหวอยู่เสมอ

เด็กบางคนอาจจะมีเพียงลักษณะเดียวของลักษณะดังกล่าวข้างต้น หรือหลายลักษณะก็ได้แต่ไม่จำเป็นต้องมีครบทุกลักษณะดังกล่าว ลักษณะที่เห็นได้ชัดและเห็นได้บ่อย ๆ ในโรงเรียน ได้แก่ การก้าวร้าว อาจจะเป็นการก้าวร้าวต่อครูอาจารย์หรือต่อเพื่อน การหาเรื่องชกต่อยกัน เกเร หนีโรงเรียน กล่าว

วาทะหาบคาย ไม่ชอบทำงานที่ได้รับมอบหมายผลการเรียนต่ำ ชอบหาเรื่องทะเลาะวิวาท ยกพวกเข้าทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกันในที่สาธารณะก็มีอยู่เนือง ๆ สร้างความปวดหัวให้แก่ครู ตำรวจ และเป็นการก่อความวุ่นวายให้แก่สังคม

สาเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

Charles H. Wolfgang (1986) ได้สรุปว่าเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมนั้นอาจจะมีสาเหตุเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ แต่การวินิจฉัยหาสาเหตุของพฤติกรรมนั้น เป็นเรื่องที่ยากยิ่งจะสลัดซับซ้อน พฤติกรรมอย่างหนึ่งอาจจะเนื่องมาจากสาเหตุอย่างหนึ่ง หรือหลายสาเหตุก็ได้ บุคคลคนเดียวกันอาจจะแสดงพฤติกรรมออกมาหลายอย่างและย่อมจะต้องเกิดจากสาเหตุหลายประการดังนั้น การวินิจฉัยหาสาเหตุของพฤติกรรมควรจะทำด้วยความระมัดระวังและรอบคอบ องค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์แบ่งออกได้ดังนี้

1. พันธุกรรม ปัญหาทางพฤติกรรมจะมีสาเหตุ เนื่องจากกรรมพันธุ์มากน้อยเพียงใดนั้น ยังเป็นปัญหาที่นักพฤติกรรมศาสตร์กำลังถกเถียงกันอยู่ และยังไม่สามารถชี้ขาดลงไปได้เนื่องจากมีองค์ประกอบอื่น ๆ เกี่ยวข้องด้วย แต่อย่างไรก็ตามกรรมพันธุ์นั้นมีความสำคัญต่อการสามารถพัฒนาการและการปฏิบัติตนบางประการของบุคคล ระดับสติปัญญาเป็นสิ่งที่นักวิทยาศาสตร์ เชื่อว่าสามารถถ่ายทอดได้โดยทางพฤติกรรม แต่ทั้งนี้สิ่งแวดล้อมก็มีบทบาทสำคัญมากในการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของบุคคล ตัวอย่าง เช่น ถ้าเราวัดความสามารถทางสติปัญญาของเด็กเมื่ออายุ 5 ขวบ และวัดอีกครั้งเมื่ออายุ 10 ขวบ อาจจะพบว่าระดับสติปัญญาของเด็กเปลี่ยนแปลงไป บทบาทของพันธุกรรมที่มีต่อพฤติกรรมจะเห็นได้ชัดในเรื่องพัฒนาการทางร่างกาย เด็กที่มีร่างเล็กและไม่แข็งแรงอันเนื่องมาจากบิดาหรือมารดาที่มีรูปร่างเตี้ยมักจะเป็นคนเก็บตัว และไม่ชอบร่วมกิจกรรมที่ต้องใช้ร่างกาย ยังไม่มีหลักฐานการวิจัยที่พอจะยืนยันได้ว่าการเกราะ ความเป็นอันธพาล หรือลักษณะทางพฤติกรรมอันไม่พึงปรารถนาอื่น ๆ เป็นลักษณะที่ถ่ายทอดได้โดยทางกรรมพันธุ์ แต่นักวิทยาศาสตร์ยืนยันว่าลักษณะบางประการ เช่น ระดับสติปัญญาและอารมณ์สามารถถ่ายทอดได้โดยทางกรรมพันธุ์

2. สารเคมีในร่างกาย ความไม่สมดุลของสารเคมีในร่างกายมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ และพฤติกรรมบางอย่าง ในทำนองเดียวกันการเจ็บป่วยอย่างหนักหรือการได้รับอุบัติเหตุ ทำให้พฤติกรรมบางอย่างของคนเปลี่ยนไปได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุบัติเหตุที่ทำให้สมองและระบบประสาทกระทบกระเทือน เด็กบางคนที่มีพฤติกรรมไปในทางก้าวร้าวอย่างน่ากลัว หรือมีพฤติกรรมไปในทางด้าน โหดร้ายทารุณ อาจจะเนื่องมาจากสมองพิการหรือระบบประสาทได้รับความกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงหลังจากได้รับอุบัติเหตุ ความพิการทางสมอง ความไม่สมดุลของสารเคมีในร่างกาย ซึ่งทำให้เกิดความผิดปกติในด้านความคิด การรับรู้ และด้านอารมณ์ นักพฤติกรรมศาสตร์ ตั้งข้อสังเกตไว้ว่าเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมในโรงเรียนนั้น มีเป็นจำนวนไม่น้อยที่มีสาเหตุจากความผิดปกติของระบบประสาทความผิดปกตินี้จะมีผลกระทบกระเทือนต่อความสามารถในการเรียนรู้ ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และบุคลิกภาพของเด็ก

3. สภาพทางครอบครัว ครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมของเด็กมาก เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน อาจโมโหของของคนอื่น เนื่องจากบิดามารดาไม่สามารถจะจัดหามาให้ได้ เด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาหย่าร้างกันหรือแยกกันอยู่ อาจจะขาดความอบอุ่น รู้สึกว่าหวาดที่พึ่งอันมีผลต่อปัญหาทางอารมณ์โดยตรง และทำให้ผลการเรียนต่ำ การอบรมเลี้ยงดูก็มีความสำคัญต่อพฤติกรรมของเด็กมาก เด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาตามใจและประคบประหงมจนเกินไป อาจกลายเป็นคนที่ทำอะไรเองไม่เป็น ต้องพึ่งอาศัยและขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นอยู่เสมอ เด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดามีอารมณ์ร้าย ซึ่งอาจจะแสดงออกมาในลักษณะของการรุนแรงทางอารมณ์ โกรธจัด ก้าวร้าว ด่าทอต่าง ๆ นานา อาจจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมไปในทำนองเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่น ๆ เกี่ยวกับครอบครัวอีกมากมาย เช่น การทะเลาะวิวาทกันของบิดามารดา หรือสมาชิกคนสำคัญอื่น ๆ ในครอบครัว การแข่งขันชิงดีชิงเด่นกันระหว่างพี่น้อง การให้ความรักแก่ลูกทุกคนไม่เท่ากัน บิดามารดาขาดการดูแลเอาใจใส่ต่อลูกอย่างเพียงพอ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีผลอันสำคัญต่อพฤติกรรมของเด็ก ครอบครัวมีบทบาทในการให้คำแนะนำแก่เด็กและผู้ปกครองในการแก้ปัญหาดังกล่าวเท่าที่จะทำได้ ปัญหาบางอย่างก็เป็นปัญหาใหญ่และสลับซับซ้อน ผู้ปกครองของเด็กจะร่วมมือกับหลายฝ่ายในการหาทางแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก

4. สภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อม สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กมาก เป็นที่น่าสังเกตว่า เด็กที่เกิดและเจริญเติบโตขึ้นมาในสังคมชนบท เป็นเด็กที่สร้างปัญหาให้แก่สังคมน้อยกว่าเด็กที่เกิดและเติบโตขึ้นมาในสังคมตามเมืองใหญ่ ๆ ทั้งนี้จะเป็นเพราะว่าสภาพแวดล้อมในชนบท ไม่มีสิ่งปลุกใจยั่วยุให้เด็กเสียคนได้ง่าย ประกอบกับสังคมในชนบทเต็มไปด้วยความเป็นกันเอง ประชาชนมีอิทธิพลกันดีต่อกัน มีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน เมื่อมีเด็กประพฤติผิดก็ช่วยกันว่ากล่าวตักเตือนและสั่งสอนอยู่เสมอ ตรงข้ามกับสังคมในเมืองใหญ่ ๆ ที่มีสิ่งยั่วยุมากมาย การดำรงชีพต้องอาศัยเงินเป็นสำคัญ ถ้าขาดเงินเพียงอย่างเดียวความเป็นอยู่ในครอบครัวก็ปั่นป่วนไปหมด และเมื่อไม่มีเงินเพียงพอทุกคนก็ยอมหาทางดิ้นรนเพื่อเอาตัวรอด ทำให้บางคนประพฤติตนไปในทางมิดีมิชอบได้ง่าย ในปัจจุบันชาวชนบทเป็นจำนวนมากได้อพยพเข้ามาทำงานในเมืองเพื่อหางานทำหรือเพื่อเรียนต่อ เมื่อมาพบกับสภาพความเป็นอยู่แบบในเมือง ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างไปจากความเป็นอยู่ที่ตนเคยชินในชนบท อาจจะทำให้ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ไม่ได้ทำให้เกิดความคับข้องใจและอาจจะก่อปัญหาขึ้นในสังคมได้ เด็กที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี เช่น อยู่ในชุมชนแออัดที่มีเพื่อนบ้านเป็นเด็กเถร อันธพาล ค่าของผิดกฎหมาย อาจจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควรได้

5. ความต้องการของบุคคล ความต้องการของบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลผู้มีความต้องการพื้นฐานของมนุษย์มีอยู่ 4 อย่าง คือ ความต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค แต่นักจิตวิทยาสมัยใหม่ได้ผนวกเอาความต้องการทางเพศ (Sexual needs) เข้าไว้ในความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ด้วยเป็นความต้องการพื้นฐานอย่างที่ 5 มนุษย์ทุกคนเมื่ออยู่ในวัยอันควรย่อมมีความต้องการทางเพศและจะขาดเสียมิได้ เช่นเดียวกับความต้องการทางอาหาร บางคนก็สามารถสนองความต้องการทางเพศ

ของตนเองได้อย่างถูกต้อง บางคนก็ไม่สามารถสนองความต้องการทางเพศได้ก็หาทางออกไปในทางผิดกฎหมาย เช่น การฉ้อโกง ข่มขืน เป็นต้น

ยิ่งไปกว่านั้นความต้องการของมนุษย์แต่ละคนมีไม่เท่ากัน บางคนมีความโลภมาก บางคนก็โลภน้อย เช่น ในเรื่องที่อยู่อาศัยบางคนต้องการบ้านหลังเล็ก ๆ พออยู่ได้ บางคนต้องการคฤหาสน์หลังใหญ่ ๆ มีเครื่องตกแต่งหรูหราฟุ่มเฟือย เมื่อคนมีความต้องการก็พยายามทุกวิถีทางในการที่จะให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้น อาจจะกระทำในสิ่งที่มิถูกต้องก็ได้

นอกจากความต้องการพื้นฐานที่กล่าวมาแล้ว มนุษย์เราต้องการสิ่งอื่นอีก เช่น ต้องการความรัก ต้องการการยอมรับในสังคม การมีหน้ามีตาเป็นที่นับถือของคนทั่วไป เด็กนักเรียนก็เช่นเดียวกันทุกคน ต้องการความรักจากครู ต้องการยอมรับจากเพื่อน เด็กที่ไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน อาจจะแสดงออกในรูปพฤติกรรมหลายแบบเพื่อให้เป็นจุดเด่น และได้รับความสนใจจากครูและเพื่อนนักเรียนอื่น ๆ บางครั้งก็มีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่เป็นที่ยอมรับ ขัดกับสังคม เด็กบางคนที่ไม่ม่มีปมเด่นในทางการเรียนอาจจะหาเรื่องกับเพื่อนชอบทะเลาะวิวาท ชกต่อย ก้าวร้าว ส่งเสียงดังเป็นที่น่ารำคาญเพียงเพื่อให้คนอื่นสนใจตน และยอมรับตนเท่านั้น พฤติกรรมทั้งหมดที่กล่าวมานี้ รวมทั้งพฤติกรรมอื่นที่มีลักษณะคล้ายกันนี้เกิดจากความต้องการของแต่ละบุคคล

ความรุนแรงของพฤติกรรม

พฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้น มีความรุนแรงหลายระดับ อูมาพร ตรังสมบัติ (2548) ได้จัดความรุนแรงของพฤติกรรมไว้ ดังนี้

1. การก้าวร้าวด้วยวาจาที่ไม่รุนแรง เมื่อเด็กผิดหวัง เด็กอาจกล่าวคำหยาบปนพึมพำแสดงอาการไม่พอใจ เป็นพฤติกรรมที่ไม่รุนแรง และอาจสิ้นสุดลงภายในเวลาอันสั้น
2. การก้าวร้าวด้วยวาจาที่รุนแรง เป็นการกล่าวคำหยาบคายและกล่าวด้วยเสียงอันดังแสดงออกซึ่งความโกรธ หลังจากนั้นก็เป็นการเผชิญหน้ากันของทั้งสองฝ่ายและการก้าวร้าวมักจะไม่วินิจฉัยเพียงแค่นั้น

ตอนที่ 3 บทบาทของครูและพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่เด็กขาดความรับผิดชอบ ขาดการควบคุมตนเองและไม่มีวินัยในตนเอง

3.1 บทบาทของครูเบื้องต้นในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียน

ในการปฏิบัติต่อเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมนั้น ครูมีบทบาทอย่างมากในการช่วยแก้ไขพฤติกรรมของเด็ก ถ้าครูปฏิบัติไม่ถูกต้อง อาจจะยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เลวร้ายยิ่งขึ้นในการปฏิบัติต่อเด็กนั้น ครูควรเป็นครูช่างสังเกต และควรมีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กพอสมควร พฤติกรรมบางอย่างของเด็กที่ครูเห็นว่าเป็นพฤติกรรมของคนปกติ ความจริงแล้วอาจจะไม่ใช่พฤติกรรมปกติก็ได้ เช่น เด็กบางคนเป็นคนขีริบ ไม่ค่อยพูด ครูสั่งให้ทำอะไรก็ทำตาม ไม่สร้างปัญหาอะไรในชั้นเรียนเลยเงียบเรียบร้อย แต่ไม่ร่าเริง ครูบางคนอาจจะเห็นว่าเด็กคนนี้เป็นเด็กดี ปกครองง่ายและไม่มีปัญหา

ทางพฤติกรรมแต่อย่างใด ความจริงแล้วเด็กคนนี้มีพฤติกรรมที่น่าสงสัย เพราะคนปกตินั้นย่อมมีความร่าเริง เบิกบานไม่มากนักน้อย การมีพฤติกรรมที่เสียบขีมนั้น อาจจะมีอะไรอยู่เบื้องต้นที่เป็นสาเหตุทำให้เด็กมีพฤติกรรมเช่นนั้น

นอกจากมีความรู้ในทางจิตวิทยาโดยเฉพาะในเรื่องพฤติกรรมแล้ว ครูควรเรียนรู้เกี่ยวกับสังคม ตลอดจนระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของสังคม และของโรงเรียนด้วย ครูจะต้องดูแลให้เด็กประพฤติปฏิบัติตาม กฎ และระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียน เมื่อครูออกไปสอนนักเรียนจริง ๆ นั้น ห้องเรียนนั้นแหละเป็น ห้องทดลองที่ดี ซึ่งครูจะใช้ทดลองทฤษฎีต่าง ๆ เท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อหาประสบการณ์ในการทำงาน เกี่ยวกับเด็กและวัยรุ่น ดังนั้น ครูจึงควรนำทฤษฎีการเรียนการสอน ทฤษฎีทางการเรียนรู้ และทฤษฎีทาง จิตวิทยาไปใช้อย่างเป็นประโยชน์ และมีประสิทธิภาพ ครูจึงควรรู้ว่าเมื่อใดจะใช้ทฤษฎีใด และจะเห็นว่า ทฤษฎีบางอย่างที่เคยเรียนมา อาจจะไม่สามารถนำมาใช้ในชีวิตจริง ๆ ได้ ถ้าไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ อย่างถูกต้อง

ข้อสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ครูจะต้องรู้จักขีดจำกัดของความสามารถ และความรับผิดชอบของ ตนเอง ปัญหาทางพฤติกรรมบางอย่างของเด็กครูอาจจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้แต่ปัญหาบางอย่างอาจจะเกิน ความสามารถของครู โดยเฉพาะปัญหาที่มีได้เกิดขึ้นที่โรงเรียน ปัญหาบางอย่างมีสาเหตุมาจากครอบครัว ทางบ้านของเด็ก และสภาพแวดล้อมใกล้บ้านเด็ก ต้นเหตุเกิดจากบ้าน แต่เด็กมาแสดงพฤติกรรมออกที่ โรงเรียน ถ้ามีปัญหานั้นเกิดขึ้น ครูต้องดูความสามารถของตนเองว่าจะสามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ การ แก้ปัญหาไม่ได้ผล ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง และเพื่อนบ้านของเด็กปัญหาเช่นนี้อาจจะเกิน ความสามารถของครู จึงจำเป็นต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อนำเด็กไปรับบริการจากศูนย์สุขภาพจิต หรือศูนย์สุขภาพจิตที่อยู่ใกล้บ้าน ถ้าปัญหารุนแรง จนกระทั่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย อาจจะต้องนำส่ง สถานพินิจคุ้มครองเด็ก หรือหน่วยงานของทางราชการที่รับผิดชอบ อย่งไรก็ตาม ในขั้นต้นครูต้อง พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวเท่าที่จะทำได้ เมื่อสุดวิสัยไม่สามารถจะแก้ไขต่อไปได้แล้วจึงขอความร่วมมือ จากบุคคลอื่นต่อไป

ครูต้องสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนเด็กต้องเข้าใจว่าตนควรปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเรียน ได้การปรับปรุงด้านการเรียนของเด็ก ๆ โดยการให้กำลังใจ

- การดำเนินกิจกรรมการสอนของครู ถ้าครูสอนหรือทำกิจกรรมที่ยาวนานเกินไป (ช้ามาก) จะทำ ให้เด็กเบื่อ
- แต่ถ้าครูรีบร้อนใช้เวลาการดำเนินการสอนหรือกิจกรรมเร็วเกินไป เด็กจะมีปัญหาไม่เข้าใจสิ่งที่ ครูสอน
- การย้ายที่นั่งของนักเรียน ครูต้องเลือกอย่างระมัดระวัง (ดูความเหมาะสม) ว่าเด็กคนใดควรจะไป นั่งใกล้กันเพื่อการทำงานร่วมกัน
- เด็กที่มีปัญหาขณะทำงาน ครูให้ยกมือขึ้นบอกแล้ว ครูจะไปทำการช่วยเหลือทันที หรือแยกตัว เด็กออกมาสอนแนะนำเป็นพิเศษ

มีผลสัมฤทธิ์ (สำเร็จ) ไม่เพียงแต่รู้ว่าสอนอะไรเท่านั้น เรื่องราวที่เด็กจะเข้าใจได้ดี ครูขยายความในเนื้อหาให้ชัดเจน รูปแบบการสอนนั้นจะประสบความสำเร็จ เมื่อเด็กทำงานกลุ่ม ครูต้องตามดูงานของเด็กแต่ละคน ครูต้องเลือกรูปแบบว่าจะเป็นอย่างใด ครูต้องจดบันทึกการทำงานของเด็ก ดูความถูกต้องของผลงาน เมื่อเด็กทำงานเสร็จ ครูควรพูดคุยถึงการทำงาน ความถูกต้องของงาน

การแก้ปัญหาพฤติกรรม

- นักเรียนเป็นผู้ช่วยของครู เป็นการให้รางวัลและเป็นแรงจูงใจให้เด็กทุกคนมีโอกาสเช่นนี้ด้วย เช่น ขณะเรียนและขณะทำงานในชั้นเรียน ทำแบบระดมกำลัง ทำให้เป็นสิ่งที่ทำเป็นประจำ ช่วยนักเรียนดูแลชั้นเรียน (ดูร่วมกัน)

- การแก้ปัญหา โดยแบ่งความรับผิดชอบจะกระตุ้นให้นักเรียนรู้เวลา
- ภาวะจัดที่นั่งของนักเรียนให้มีผลต่อการเรียนการทำงานของเด็ก ครูต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย
- ระเบียบวินัยเป็นหัวใจสำคัญของแต่ละห้องเรียน

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ไม่เป็นที่ยอมรับ เช่น

- ก้าวร้าว
- ขาดศีลธรรม คุณธรรม ขโมย โกง
- ไม่เชื่อฟัง ทำทนาย และต่อต้าน
- ระบายความโกรธในขณะเรียน (ไม่ตั้งใจ)
- นั่งเหม่อลอย
- ไม่ถอนหญ้า
- ทิ้งขยะลงถัง
- ไม่ขว้างอิฐหรือหิน
- ไม่ปิ่นกำแพง
- เล่นกับเพื่อนอย่างเป็นมิตร
- เก็บมือและเท้าไม่ระรานใคร
- อยู่ในสนามเด็กเล็ก ๆ
- ครูต้องศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล
- นักเรียนต้องไม่ระบายความรู้สึก
- ครูต้องใจแรงเสริมเพื่อให้เด็ก ๆ ประพฤติตนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม
- ครูควรใช้การให้คำชมมากกว่าการตำหนิ ควรหลีกเลี่ยงทางลบ (ประชด) เมื่อได้คำชม

- มีปัญหาทางสมอง เช่น สมองอักเสบ หรือได้รับอุบัติเหตุ
- มีปัญหาทางกายทำให้หงุดหงิด คือ

การให้รางวัลแก่เด็กเพื่อกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมอันพึงประสงค์

Charles H. Wolfgang (1986) ได้สรุปตามหลักจิตวิทยาว่าการให้รางวัลเป็นการเสริมแรง แก่ผู้ที่ได้รับรางวัล การให้รางวัลจะมีประสิทธิภาพครูและผู้ปกครองจะต้องมีเทคนิคการให้ ดังนี้

- รางวัลไม่ควรจะเป็นของที่มีราคาแพง ควรให้เป็นของเด็ก ๆ น้อย ๆ เพียง เพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจให้เด็กอยากทำสิ่งดี ๆ ควรเป็นของที่เด็กชอบ แต่การให้รางวัลผู้ให้ไม่ควรสร้างค่า-ราคาของรางวัล เพราะจะเป็นการสร้างความคิดว่าการทำงานเพื่อรางวัล

- รางวัลควรเป็นของที่เห็นได้ชัดเจนและไม่ควรให้เด็กต่อรองเรื่องรางวัล

- ควรเป็นรางวัลที่เหมาะสมกับงาน และให้ทันทีที่เด็กทำงานเสร็จ แต่อย่าให้ในขณะที่เด็กทำงาน เพราะเมื่อได้รางวัลแล้วเด็กอาจจะทิ้งงานไป

- รางวัลที่ให้ควรเป็นรางวัลพิเศษจริง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นคุณค่าของงานที่เด็กทำ อาจให้รางวัลโดยการพาไปทัศนศึกษา ฯลฯ

การให้รางวัลเป็นระบบนี้จะสร้างแรงจูงใจให้เด็กมีพฤติกรรมอันดีในเวลารวดเร็ว โดยเฉพาะของเด็กที่ชอบและได้เลือกเองจะช่วยให้เด็กเกิดแรงจูงใจได้มากขึ้น

ตัวอย่างการให้รางวัล เช่น

- การสะสมดาวในใบงาน
- การสะสมคะแนน
- การสะสมสติ๊กเกอร์ ฯลฯ

การสะสมสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เด็กได้เห็นความก้าวหน้าของตน และเด็กจะตรวจสอบได้ด้วยตนเอง ทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นมาก

ตอนที่ 4 วิธีการแก้ปัญหาและการปรับพฤติกรรมเด็กที่ขาดความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และไม่มีวินัยในตนเอง โดยใช้หลักการเสริมแรง หลักการกระทำซ้ำอย่างต่อเนื่องและหลักความร่วมมือจากผู้ปกครอง

4.1 การเสริมแรง และการกระทำซ้ำอย่างต่อเนื่อง

Charles H. Wolfgang (1986) สรุปว่าแรงเสริมหรือบางที่เรียกว่า การเสริมแรง ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Reinforcement เป็นวิธีการที่ดีในการกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ดีในเล่มนี้ผู้เขียนใช้ทั้งคำว่า การเสริมแรง และแรงเสริม ขอให้เข้าใจว่าเป็นสิ่งเดียวกัน

ความหมายของแรงเสริม

แรงเสริม หมายถึงสิ่งที่จะช่วยให้พฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งเกิดขึ้นซ้ำอีก

แรงเสริมอาจจะเป็นคำพูด สิ่งของหรือกิจกรรมต่าง ๆ ก็ได้ แต่สิ่งเหล่านี้จะถือว่าเป็นแรงเสริม ก็ต่อเมื่อสามารถช่วยให้บุคคลแสดงพฤติกรรมซ้ำอีกเท่านั้น

แรงเสริมมีความหมายเช่นเดียวกับรางวัล แต่ที่ต่างกันก็คือคำว่า “รางวัล” เป็นคำกลาง ๆ ที่ใช้ทั่วไป เช่น เด็กตอบถูกก็จะได้รับรางวัล แต่คำว่า “แรงเสริม” เป็นคำที่ใช้ในเชิงวิชาการ หมายถึง สิ่งที่จะช่วยให้เกิดพฤติกรรมที่ซ้ำ ๆ กัน ในเหตุการณ์หนึ่งโดยเฉพาะ แรงเสริมมักจะถูกนำมาใช้อย่างมีขั้นตอนและมีระบบ

ประเภทของแรงเสริม

แรงเสริมมี 2 ชนิดคือ แรงเสริมเชิงบวก (Positive reinforcement) และแรงเสริมเชิงลบ (Negative reinforcement) ดังจะกล่าวได้โดยละเอียดดังนี้

1. แรงเสริมเชิงบวก (Positive Reinforcement)

ความหมาย แรงเสริมเชิงบวก หมายถึงสิ่งของหรือเหตุการณ์ที่ช่วยเสริมพฤติกรรม เพื่อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้นอีก แรงเสริมเชิงบวกจึงเปรียบเสมือนรางวัลอย่างหนึ่ง เป็นการให้กำลังใจ เมื่อบุคคลผู้นั้นแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น เมื่อเด็กตอบคำถามถูก ครูก็ชมว่า “เก่ง” หรือเมื่อเด็กสอบได้คะแนนดี ผู้ปกครองก็อาจจะซื้อเสื้อผ้าสวย ๆ ให้ หรือพาไปรับประทานอาหารนอกบ้าน เป็นต้น แรงเสริมเชิงบวกไม่ได้จำกัดความอยู่เฉพาะสิ่งของ อาหาร หรือของใช้เท่านั้น แต่รวมไปถึงคำชมเชยด้วยวาจา ตลอดจนการแสดงออกโดยการกระทำและสีหน้าท่าทางอีกด้วย

การใช้แรงเสริมเชิงบวก แรงเสริมเชิงบวกเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการปรับพฤติกรรมของมนุษย์ ในการใช้แรงเสริมชนิดนี้นั้น ผู้ใช้จะต้องรู้จักเลือกแรงเสริมที่เหมาะสมกับเด็ก การชมว่า “เก่ง” อาจจะใช้ได้ผลดีกับเด็กคนหนึ่ง แต่อาจจะใช้ไม่ได้ผลกับเด็กอีกคนหนึ่ง ผู้ใช้ต้องคอยสังเกตว่าอุปกรณ์เสริมแรงอันใดจะมีประสิทธิภาพที่สุดกับเด็กคนนั้น ยิ่งไปกว่านั้น แรงเสริมจะต้องถูกใช้ทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาออกมา จะรอไม่ได้ช่วงเวลาที่ผ่านไปเพียงเล็กน้อยทำให้แรงเสริมนั้น ไม่ได้ผลเต็มที่

2. แรงเสริมเชิงลบ (Negative Reinforcement)

ความหมาย แรงเสริมเชิงลบ เป็นแรงเสริมที่ทำหน้าที่ส่งเสริมหรือคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่พึงปรารถนาโดยวิธีการที่ตรงกันข้ามกับแรงเสริมเชิงบวก

คำจำกัดความนี้สั้นและอาจจะเข้าใจได้ยากจึงขอขยายความดังนี้ การให้รางวัลการชมเชยยกย่องเป็นแรงเสริมเชิงบวก การตำหนิตיעิน การทำให้โกรธเป็นแรงเสริมเชิงลบ แต่การตำหนินั้นจะต้องเป็นการตำหนิเพื่อก่อ จึงจะเป็นแรงเสริม การกล่าวร้ายเพื่อการทำลายไม่ใช่แรงเสริมเชิงลบ การใช้แรงเสริมเชิง

ลบอาจจะเห็นได้จากตัวอย่างง่าย ๆ เช่น เด็กชายเคซาจะยอมทำการบ้านก็ต่อเมื่อคุณแม่บ่น เด็กหญิงสุภาวดี จะได้รับอนุญาตให้กลับบ้านได้ ก็ต่อเมื่อเธอยอมขอโทษเพื่อน เด็กชายศิลาปะชัยไม่ยอมลงสระว่ายน้ำ จนกระทั่งเพื่อนล้อว่าขี้ขลาด การที่คุณแม่บ่น การไม่ได้รับอนุญาตให้กลับบ้าน และการล้อว่าขี้ขลาดต่างเป็นแรงเสริมเชิงลบ เพราะเด็กทั้งสามจะแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาออกมาเพื่อขจัดสิ่งที่ไม่ต้องการ ฟังหรือไม่ต้องกระทำ พฤติกรรมที่พึงปรารถนาจะถูกเสริมด้วยสิ่งเร้าที่เขาไม่พึงปรารถนา

แรงเสริมเชิงลบกับการลงโทษ แรงเสริมเชิงลบ (Negative reinforcement) กับการลงโทษ (Punishment) นั้นคล้ายกันแต่ไม่เหมือนกัน ถ้าพูดกันโดยทั่ว ๆ ไปแล้วการลงโทษเป็นการทำให้เด็กเจ็บปวด เช่น การเขี่ยดิน คุดำ ในทางจิตวิทยานั้น การลงโทษหมายถึงการให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่เจ็บปวด หรือ ประสบการณ์ที่เด็กไม่พึงปรารถนา แต่การให้แรงเสริมเชิงลบนั้น หมายถึงการที่เด็กพยายามขจัดสิ่งที่ทำให้เขาเจ็บปวดให้พ้นไป การที่เด็กชายศิลาปะชัยถูกเพื่อนล้อว่าขี้ขลาดเมื่อเขาไม่ยอมลงสระว่ายน้ำนั้นเป็นสิ่งที่เด็กชายศิลาปะชัยไม่พอใจ เขาก็พยายามขจัดความไม่พอใจดังกล่าวโดยการกระโดดลงสระว่ายน้ำเมื่อเขาลงสระแล้วเพื่อนก็หยุดล้อ เด็กคนนี้ก็จึงสามารถขจัดความไม่พอใจหรือความเจ็บปวดอันนี้ไปได้

การใช้แรงเสริมเชิงลบในโรงเรียน แรงเสริมเชิงลบเป็นเครื่องมือในการปรับพฤติกรรมที่มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งเมื่อครูรู้จักใช้ให้เป็นประโยชน์ และใช้ได้ถูกทาง ถ้าครูใช้วิธีลงโทษไม่ได้ผลก็อาจจะหันมาใช้วิธีนี้ดูบ้าง การลงโทษอาจจะทำให้เด็กเจ็บปวดไม่ทำให้เด็กเปลี่ยนพฤติกรรมได้เสมอไป เด็กอาจจะยอมให้ครูตี แต่เด็กไม่ยอมให้เพื่อนล้อ หรือทำอะไรที่เป็นที่อับอายแก่เพื่อนฝูงเป็นแน่ โดยเฉพาะในเด็กวัยโตและวัยรุ่น ดังนั้นการที่เด็กกลัวเพื่อนล้อ หรือกลัวอายเพื่อน จะทำให้เด็กเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

อย่างไรก็ตามการใช้แรงเสริมนี้ก็มิมีข้อเสียเช่นเดียวกัน เด็กบางคนเมื่อได้รับแรงเสริมนี้อาจจะแสดงพฤติกรรมไปในทางก้าวร้าว ถดถอยหรือหลีกเลี่ยง เด็กชายศิลาปะชัยเมื่อถูกเพื่อนล้อว่าขี้ขลาดก็รีบกระโดดลงสระว่ายน้ำ แต่สำหรับเด็กบางคนอาจจะเดินหนีไปจากสระว่ายน้ำ หรือแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมาโดยการด่าทอหรือขว้างปาเพื่อน เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการใช้แรงเสริมเชิงลบนั้นมีหลักการคล้ายกับแรงเสริมเชิงบวก นั่นก็คือครูผู้สอนจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคน วิธีการนี้อาจจะใช้ได้กับเด็กคนหนึ่ง แต่อาจจะไม่ได้ผลกับเด็กคนอื่น ๆ ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาให้คิดว่าควรจะใช้วิธีการนี้กับเด็กคนใด และจะใช้เมื่อใด หลักสำคัญอีกอันหนึ่งก็คือ จะต้องรีบใช้แรงเสริมนี้ทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรม การรอให้เวลาผ่านไปเล็กน้อย จะทำให้แรงเสริมนี้ไม่เป็นผลเท่าที่ควร ข้อที่ควรคำนึงอีกอย่างหนึ่งก็คือ ไม่ควรใช้แรงเสริมนี้กับเด็กที่มีพฤติกรรมไปในทางก้าวร้าว เพราะจะยิ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวยิ่งขึ้น

การใช้วิธีการนี้ต้องมีประสิทธิภาพ

1. ต้องหยุดพฤติกรรมนั้นก่อนแล้วจึงสนองตอบพฤติกรรมนั้นทันที เมื่อครูเห็นเด็กชายวิรุพกำลังคว้าโต๊ะเรียน ครูต้องสั่งให้หยุดคว้าโต๊ะในทันที แล้วสั่งให้รีบตั้งโต๊ะขึ้นในลักษณะเดิม ครูจะใช้เวลานาน

ในการตัดสินใจว่าจะลงโทษเด็กคนนี้อย่างไรดีไม่ได้ การรื้อทำให้การลงโทษสถานเบาในลักษณะนี้ไม่ได้ผลยิ่งไปกว่านั้นการใช้วิธีการนี้จะต้องใช้อย่างสม่ำเสมอ และใช้ติดต่อกันหลาย ๆ ครั้ง

2. เลือกพฤติกรรมให้เหมาะสม วิธีการนี้ควรใช้กับพฤติกรรมที่ไม่รุนแรงนัก และดูว่าวิธีการนี้ได้ผลกับเด็กคนใดคนหนึ่งหรือไม่ ถ้าใช้ไม่ได้ผล ครูก็ต้องเปลี่ยนวิธีการใหม่

3. เมื่อใช้วิธีการนี้ควรคงแรงเสริม ครูจะต้องไม่ให้รางวัล คำชม ความสนใจ และการเห็นด้วยอื่นใดทั้งสิ้น หลังจากเด็กมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นแล้ว จึงให้คำชมได้บ้างเพื่อเป็นการสนองตอบและส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีขึ้นนั้น

4. ครูไม่ควรเปิดโอกาสให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดี ควรให้เด็กอยู่ในสายตาและฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

การลงโทษ (Punishment)

ความหมาย การลงโทษเป็นคำที่มีความหมายกว้าง และยากแก่การที่จะให้คำจำกัดความที่ดีได้ นักวิชาการมีความเข้าใจเกี่ยวกับการลงโทษแตกต่างกันไป ในบทที่ผ่านมาผู้เขียนได้ให้คำจำกัดความของการลงโทษว่า การลงโทษเป็นการให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่เจ็บปวด ซึ่งเป็นความหมายที่อาจจะแตกต่างไปจากความเห็นของนักจิตวิทยาหลายคน

แอสทริน และ โฮลซ์ (Astrin and Holz 1996) ได้ให้คำจำกัดความของการลงโทษไว้ที่น่าสนใจดังนี้ “การลงโทษ เป็นขบวนการในการให้สิ่งเร้าแก่เด็กเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาออกมา และสิ่งเร้านั้นจะต้องช่วยลดพฤติกรรมของเด็ก”

จากคำจำกัดความนี้จะเห็นได้ว่า สิ่งที่ครูปฏิบัติต่อเด็กจะเป็นการลงโทษก็ต่อเมื่อเด็กลดพฤติกรรมนั้น ๆ การที่เด็กถูกลงโทษที่หนึ่งแล้วครูเรียกเด็กมาหา แล้วใช้ไม้บรรทัดตีฝ่ามือ 1 ครั้ง แล้วเด็กไม่ประพฤติเช่นนั้นอีก การตีของครูก็เป็นการลงโทษอย่างหนึ่ง แต่ถ้าครูยังตีเด็กก็ยังถูกลงโทษที่หนึ่งบ่อยขึ้นการตีของครูไม่เป็นการลงโทษ เพราะเด็กเพิ่มพฤติกรรมยิ่งขึ้น การตีของครูก็กลายเป็นการเสริมแรง

นักจิตวิทยาไม่เห็นด้วยกับการลงโทษดังกล่าวถึงข้างบนนี้ เพราะการลงโทษด้วยการเขี่ยตีเป็นการลงโทษทางกายเด็กเจ็บไม่นานก็หาย นักจิตวิทยาจึงหันไปลงโทษทางจิตใจ นั่นก็คือการทำให้เด็กรู้จักเจ็บ หรือรู้สึกอายซึ่งเป็นการลงโทษที่ได้ผลกว่า อย่างไรก็ตามการลงโทษไม่ว่าจะด้วยทางกายหรือทางจิตใจก็ตามแต่ สิ่งนั้นจะเป็นการลงโทษก็ต่อเมื่อเด็กได้สำนึกผิดในการกระทำของตน

ข้อดีของการลงโทษ

1. การลงโทษทำให้เด็กเลิกพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เป็น การก้าวร้าว การหนีโรงเรียน การชกต่อย การลงโทษ เช่น การดู การกล่าวโทษ การเขี่ยตี นับว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสม

2. การลงโทษทำให้เด็กเห็นว่า พฤติกรรมอย่างใดถูกต้อง อย่างใดไม่ถูกต้องเด็กจะรู้จักกาลเทศะ ยิ่งขึ้น เช่น เด็กอาจจะผลัดกันในการวิ่งไล่ในสนาม แต่การผลัดกันในขณะลงบันไดนั้นย่อมเป็นพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง เพราะอาจจะก่อให้เกิดอันตรายได้ แต่เด็กอาจจะไม่ตระหนักในเรื่องนี้ ครูอาจจะลงโทษเด็กที่ผลัดคนอื่น การลงโทษในที่นี้ไม่จำเป็นต้องตีเสมอไป ครูอาจจะใช้คำว่า “อย่า” หรือ “ไม่” หรือทำหน้าตาเป็นเชิงดู การกระทำของครูดังกล่าวก็ถือเป็นการลงโทษอย่างหนึ่ง

3. การลงโทษจะได้ผลยิ่งขึ้นเมื่อครูอธิบายให้เด็กฟังด้วยว่า เขาทำผิดอะไรและครูลงโทษเขาเพราะอะไรและเด็กจะต้องปฏิบัติอย่างไรจึงจะถูกต้อง การลงโทษเพียงอย่างเดียวโดยที่เด็กไม่ทราบเลยว่าเขาถูกลงโทษเพราะอะไร ย่อมเป็นการลงโทษที่ไม่ครบถ้วนของการลงโทษ

4. การลงโทษเป็นการป้องกัน การเลียนแบบ เด็กมักจะชอบเลียนแบบกัน โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่น เมื่อคนหนึ่งขัดคำสั่งครูได้ คนอื่น ๆ ก็พยายามที่จะขัดคำสั่งครูบ้าง การลงโทษจึงเป็นการสกัดกั้นการเลียนแบบ เป็นการป้องกันมิให้เด็กคนอื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง เมื่อเด็กเห็นตัวอย่างแล้วก็มักล้าประพฤตินั้นอีก การลงโทษดังกล่าวควรกระทำต่อหน้านักเรียนหลายคนเพื่อเป็นตัวอย่าง และจะต้องลงโทษอย่างคงเส้นคงวา หมายความว่า เมื่อเด็กประพฤติผิดเช่นนี้จะถูกลงโทษทุกครั้ง คราวต่อไปเด็กประพฤติเช่นนี้อีก ก็จะถูกลงโทษเหมือนครั้งแรก การลงโทษที่ไม่สม่ำเสมอย่อมทำให้เด็กไม่กลัวการลงโทษก็จะไม่เป็นผลดี

ข้อเสียของการลงโทษ

1. การลงโทษก่อให้เกิดการปรับตัวไปในทางถดถอย เป็นการสกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก เนื่องจากความกลัว การหลบหนีเป็นพฤติกรรมอีกอย่างหนึ่งที่เกิดจากการปรับตัวของเด็กเมื่อถูกลงโทษ

2. การลงโทษก่อให้เกิดการก้าวร้าว ฮัทชินสัน (Hutchison, 1963) ได้ทดลองปล่อยกระแสไฟฟ้าเข้าไปในร่างกายของลิงชิมแปนซี ปรากฏว่าลิงดิ้นรนพร้อมกับหาทางต่อสู้ และส่งเสียงร้องุ่นวาย สโลน (Sloan, 1974) ได้ทำการทดลอง เช่นเดียวกันกับมนุษย์ ผลปรากฏว่าคนที่ได้รับกระแสไฟฟ้ามีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวขึ้นเป็น 9 เท่าของคนปกติ พฤติกรรมเช่นนี้จะพบได้บ่อยในชีวิตประจำวันเด็กเล็ก ๆ เมื่อถูกแม่ตีที่ก้นจะยกมือขึ้นเพื่อที่จะโต้ตอบบ้าง เมื่อตีแม่ไม่ได้ ก็หันไปตีน้อง เตะฝา หรือตีอกชกหัวตัวเอง เป็นต้น นักจิตวิทยาถือว่า การแสดงออกซึ่งการก้าวร้าวเป็นการขัดกับพัฒนาการปกติทางอารมณ์ของมนุษย์

3. การลงโทษก่อให้เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ ปฏิกิริยาดังกล่าวจะพบบ่อยในเด็กวัยรุ่น เด็กวัยนี้ชอบคบเพื่อน และรักพวกพ้องของตนเอง เมื่อเพื่อนของตนเองถูกลงโทษก็อาจจะไม่พอใจ และมีปฏิกิริยาโต้ตอบน้อยบ้าง รุนแรงบ้าง ปัญหาดังกล่าวจะสามารถขจัดไปได้ เมื่อครูลงโทษให้พอเหมาะพอควรแก่ความผิด และครูต้องอธิบายให้เพื่อนเด็กเข้าใจว่าลงโทษเขาเพราะเหตุใด และเปิดโอกาสให้ผู้ถูกลงโทษได้ชี้แจงให้เพื่อนเข้าใจด้วย ถ้าครูมีความยุติธรรมแล้ว ปัญหาดังกล่าวก็จะไม่เกิดขึ้น

ลงโทษอย่างไรจึงจะได้ผล

1. การลงโทษจะต้องรีบกระทำทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาและจะต้องกระทำให้สม่ำเสมอ มิใช่ว่าวันนี้ครูอารมณ์ดีเด็กทำผิดแล้วไม่ลงโทษ แต่วันรุ่งขึ้นครูอารมณ์เสียเด็กประพฤติเช่นเดิม แต่กลับถูกลงโทษ การกระทำดังกล่าวของครูทำให้การลงโทษไม่เป็นผลดีเท่าที่ควร

2. การลงโทษจะต้องมีความรุนแรงพอเหมาะกับความผิด และครูจะต้องมีความยุติธรรมในการลงโทษ ไม่มีอคติกับเด็ก การลงโทษจะต้องไม่เป็นการแก้แค้นเด็ก

3. ความรุนแรงของการลงโทษนั้นจะต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมของเด็ก พฤติกรรมบางอย่างที่ไม่ใช่เป็นนิสัยหรือไม่เป็นสันดานของเด็ก ย่อมง่ายแก่การที่จะให้เด็กเลิกประพฤติเช่นนั้น การลงโทษสำหรับพฤติกรรมเช่นนี้ไม่ควรจะรุนแรงแต่ในทางตรงกันข้าม พฤติกรรมบางอย่างที่เด็กกระทำติดต่อกันมาเป็นเวลานาน จนกระทั่งหยิ่งร้าวและฝังลึกลงไปนิสัยของเด็กแล้วย่อมยากแก่การที่จะขจัดพฤติกรรมเช่นนั้น การลงโทษอาจจะจำเป็นต้องรุนแรงพอควร และต้องกระทำติดต่อกันเป็นเวลานาน

4. การลงโทษจะต้องให้เด็กมีความรู้สึกว่านั้นเป็นการลงโทษ ครูต้องแสดงความจริงใจในการลงโทษ การที่ครูตีเด็กแต่ใบหน้าของครูยังยิ้ม ทำให้เด็กเห็นว่า การลงโทษนั้นไม่จริงใจ ถ้าลงโทษแล้วเด็กไม่รู้สึกลึบ ไม่สำนึกว่าตนกระทำผิด แสดงว่าการลงโทษเป็นวิธีการที่ไม่ได้ผล ครูจึงควรเปลี่ยนวิธีการปรับพฤติกรรมใหม่

5. ใช้วิธีการลงโทษควบคู่ไปกับวิธีการปรับพฤติกรรมอื่น ๆ วิธีการปรับพฤติกรรมวิธีเดียวอาจจะไม่เป็นผล แต่ถ้าใช้หลาย ๆ วิธีในเวลาเดียวกัน อาจจะทำให้เราสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กได้ อาจจะใช้วิธีการลงโทษควบคู่ไปกับการงดให้รางวัล หรือควบคู่ไปกับการให้รางวัลเมื่อเด็กประพฤติดีขึ้น การลงโทษเด็กแล้วสอนให้เด็กรู้ว่าสิ่งที่ถูกที่ควรเป็น ไรก็เป็นวิธีการที่ดีที่จะช่วยขัดเกลานิสัยเด็กให้เป็นคนดีในอนาคต

จะเห็นว่าการลดพฤติกรรมของเด็กนั้นมีหลายวิธีด้วยกัน แต่ละวิธีก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ทั้งวิธีการรุนแรง ปานกลาง และไม่รุนแรง ผู้ที่เป็นครู ผู้ปกครอง ผละผู้ทำงานกับเด็ก และเยาวชนจะต้องเลือกวิธีการที่เหมาะสมในการปรับพฤติกรรมของเด็กเพราะวิธีการบางอย่างที่เป็นผลดีกับเด็กคนหนึ่งอาจจะไม่เป็นผลดีกับเด็กอีกคนหนึ่ง จึงอยู่ในดุลพินิจของครูว่าควรจะใช้วิธีการเช่นใดในการลดพฤติกรรมของเด็ก การสังเกตเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้ทราบว่า วิธีการใดจึงจะมีผลกับเด็กคนใด ซึ่งผู้ที่เคยทำงานเคยมีประสบการณ์กับเด็กและวัยรุ่นเป็นเวลานานย่อมทราบดีว่า ควรแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับเยาวชนอย่างไร การลงโทษเป็นการเสริมแรง มี 2 ลักษณะ คือ

1. การใช้การลงโทษเชิงบวก (Positive Reinforcement) เช่น การให้รางวัล

2. การใช้ Negative Reinforcement เช่น การตัดสิทธิ์ในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน การกักบริเวณให้นักเรียนมีพฤติกรรมก่อนในขณะเรียนไปอยู่แยกจากเพื่อน ๆ มุมใด มุมหนึ่ง แต่เด็กยังสามารถมองเห็นการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนร่วมชั้นได้ชัดเจน การลงโทษลักษณะนี้จะได้ผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์แต่จะใช้ได้กับเด็กเล็กวัย 4 ปี – 10 ปี จะใช้ไม่ได้ผลกับเด็กวัยรุ่นอายุเกิน 10 ปี

การใช้แรงเสริมในเชิงลบจะใช้เมื่อเป็นวิธีการสุดท้ายของการปรับพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์

การแก้ตัวอย่างพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์

1. ริบหนังสือที่เด็กชอบอ่านมากมาเก็บไว้ ถ้าเด็กไม่ทำงาน เล่นขณะทำงานหรือเรียน
2. เรียกชื่อเด็กด้วยเสียงดัง ๆ เพื่อหยุดพฤติกรรม
3. กักตัวนักเรียนไว้หลังเลิกเรียน ไม่ให้ไปเล่นกับเพื่อน
4. ให้เด็กทำงานที่เด็กฝืนใจทำ ไม่ชอบทำ

การลงโทษลักษณะนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการปรับพฤติกรรมอันไม่เป็นที่ยอมรับและหลังจากนั้นครูก็ควรให้ (Positive Reinforcement) แรงเสริมเชิงบวก เช่น การชมและให้รางวัลในภายหลังเมื่อเด็กเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีได้แล้ว

การแยกเด็ก (isolation) Engelmann กับ Carl Bereiter แนะนำว่าการแยกเด็กที่มีพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ออกจากกลุ่มเพื่อนครูควรให้เด็กได้รู้การเรียนการสอนและการทำกิจกรรมการเรียนด้วย เพื่อให้เด็กเสียผลประโยชน์ด้านการเรียน

การแยกเด็กออกจากกลุ่มเพื่อนครั้งแรกและครั้งต่อ ๆ มาครูควรเพิ่มเวลาให้มากกว่าครั้งแรก ๆ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ว่าการกระทำของตนทำให้ตนหมดโอกาสจะได้ร่วมเรียนร่วมสนุกกับเพื่อน ๆ จะทำให้เด็กได้เรียนรู้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี สำหรับการทำให้ครูควรใช้ (Positive Reinforcement) จะเหมาะสมและควรใช้ให้มากที่สุด

พฤติกรรมที่ควรมีการลงโทษทางกาย

1. นักเรียนปฏิเสธที่จะทำตามคำสั่งของครู
2. นักเรียนหาพรรคพวกสนับสนุนการกระทำของตนและร่วมกันต่อต้านครูให้เพื่อนมาทำตามตน แทนทำตามที่คุณสั่งหรือบอกให้ทำ
3. นักเรียนพูดเท็จและปฏิเสธที่จะยอมรับความจริง

พฤติกรรมที่นักเรียนไม่ควรถูกทำโทษทางกาย Physical Punishment

1. นักเรียนทะเลาะหรือชกต่อยกัน
2. นักเรียนทำงานไม่เสร็จตามเวลาหรือไม่ส่งงานตามกำหนด

การลงโทษทางกาย (Physical Punishment) จะใช้กันเฉพาะในเหตุการณ์ บางเหตุการณ์ และใช้กับเหตุการณ์ที่ต้องมีการบังคับ การยับยั้งและการป้องกันหรือการห้าม เช่น การหยุดยั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็ก ๆ โดยการสั่งให้เด็กนำหนังสือมาอ่านแทนการเล่นและคุยกันและทำเสียงดังมาก ๆ ถ้าเด็ก

ไม่หยุดพฤติกรรมนี้ครูก็จะเขย่าตัวเด็กเบา ๆ หรือตีเบา ๆ เพื่อเตือนให้หยุดพฤติกรรมแต่ต้องหลีกเลี่ยงการใช้กำลังอย่างรุนแรงหรือทำให้บาดเจ็บ

การคุมพฤติกรรมของนักเรียน โดยใช้การเสริมแรงทางลบ Engelmann and Dobson ต้องการให้ครูทำการจดบันทึกสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กที่มักประพฤติไม่ดี ซึ่งเป็นพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของเด็ก ๆ เหล่านี้ว่ามีพฤติกรรมอะไรบ้าง และมีสิ่งแวดลอมอะไรที่ทำให้เกิดพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์เขาแนะนำครูต้องเอาใจใส่นักเรียนให้มากขึ้นเพื่อการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักเรียน

ครูต้องตั้งกฎเกณฑ์ให้นักเรียนปฏิบัติตามและครูต้องเตือนให้นักเรียนรักษากฎเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้ ถ้านักเรียนคนใดไม่ปฏิบัติตามครูจะมีวิธีการจัดการให้นักเรียนต้องทำตามกฎที่วางไว้ เช่น

ขั้นที่ 1 ครูตักเตือนเมื่อนักเรียนทำผิดครั้งแรกเพื่อนหยุดพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม

ขั้นที่ 2 เมื่อนักเรียนปฏิบัติดีมีพฤติกรรมที่เหมาะสมได้แล้วครูควรให้รางวัลตอบสนองเป็นการเสริมแรงเชิงบวก Positive Reinforcement

เด็กที่ชอบทำร้ายร่างกายผู้อื่นและทำลายสิ่งของต้องเรียนรู้การควบคุมอารมณ์ไม่ให้เกิดความรุนแรงและต้องเรียนรู้ว่าการใช้ความรุนแรงเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ของทุก ๆ คน ครูจะใช้วิธีการแก้ไขพฤติกรรมโดยการอธิบายยกตัวอย่างผลร้ายที่เด็กจะได้รับจากการใช้อารมณ์รุนแรงต่าง ๆ มาเกลี้ยกล่อมให้เด็กเห็นประจักษ์ถึงผลร้ายที่เขาจะได้รับ เพื่อหยุดพฤติกรรมก้าวร้าว

ครูควรแสดงความรักและเอาใจใส่เด็กอย่างจริงจัง รับฟังและทำความเข้าใจเด็กเหล่านี้ และพยายามปลูกฝังพฤติกรรมที่สังคมยอมรับให้แก่เด็ก

Engelmann and Dopson(1998) กล่าวว่า การทำโทษทางกายไม่เหมาะกับเด็กที่อารมณ์รุนแรงก้าวร้าว ชอบทำลายสิ่งของ ชอบชกต่อย เด็กเหล่านี้ควรได้รับรู้ว่าการแสดงพฤติกรรมเหล่านี้ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ครูควรชี้แนะและหาเหตุผลประกอบการ ยกตัวอย่างมาอธิบายถึงการกระทำและผลร้ายที่จะตามมาภายหลังการกระทำให้เด็กตระหนักถึงผลร้ายที่จะได้รับเพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สงบลงแทนการตีหรือการลงโทษที่รุนแรงทางกาย

David A. Lieberman (1958) ผู้เขียนเขียนเกี่ยวกับหลักการการให้รางวัล การให้รางวัลมีบทบาทอย่างมากต่อพฤติกรรมการทำซ้ำ ๆ มีผลต่อพฤติกรรมที่ดีขึ้นหรือไม่

เราสามารถให้เหตุการณ์เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม

- การให้แรงกระตุ้นเพื่อให้เกิดพฤติกรรมโดยใช้แรงกระตุ้นเพื่อให้เกิดพฤติกรรมโดยอัตโนมัติ
- การสร้างเงื่อนไขและการให้รางวัลถ้าผู้ถูกกระตุ้นทำสิ่งที่นักจิตวิทยาต้องการได้ก็จะได้รับรางวัล

ตอบแทน

- การให้คำชมการสัมผัส

- การ Follow up study การติดตามการสังเกตพฤติกรรมและการทดลองสร้างสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม
- การควบคุมตัวแปรที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรม
- การใช้แรงกระตุ้นเพื่อให้เกิดความคิดเห็น ทักษะคิด อันจะก่อให้เกิดพฤติกรรม แรงกระตุ้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเกิดความคิดเห็น
- เมื่อสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงผู้ให้แรงกระตุ้นก็ต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการส่งเสริมแรงและจะมีผลต่อปฏิกิริยาตอบโต้ที่จะเกิดขึ้นตามมา

4.2 ความร่วมมือจากครูและผู้ปกครอง

หลักการ Well trained teacher ครูควรได้รับการฝึกด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปปฏิบัติ โดยใช้ The Training Program และกระบวนการที่จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง

นักเรียนกับครู

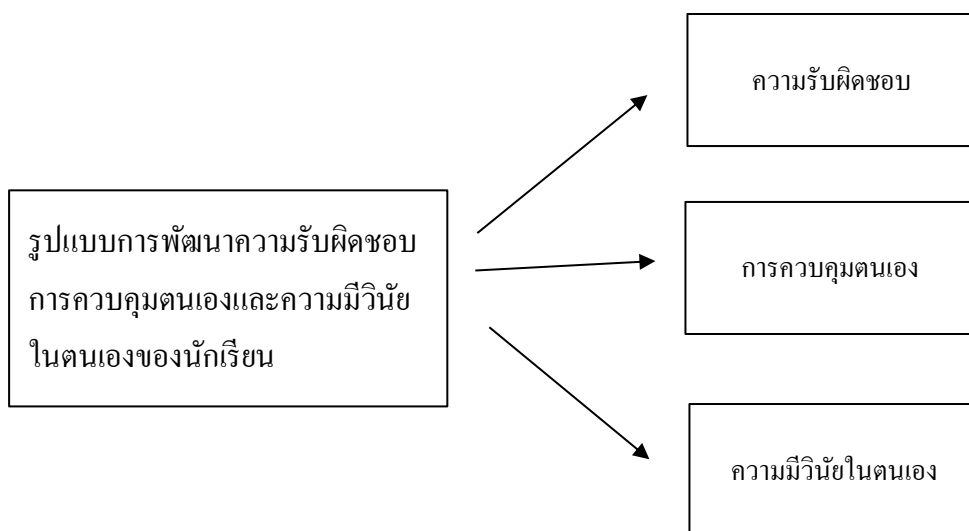
- การทักทายนักเรียนทุกเช้า
- ถามเกี่ยวกับความรู้สึก
- ความเกี่ยวกับชีวิตภายนอกโรงเรียน
- ฟังปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน
- กินข้าวกลางวันกับนักเรียน
- จดจำวันเกิดของนักเรียน
- ส่งข้อความหรือส่งการ์ดวันเกิด แสดงความยินดี
- หาความสามารถพิเศษและกิจกรรมที่นักเรียนชอบทำ
- ไปเยี่ยมนักเรียนที่บ้าน
- มีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับนักเรียน เช่น เล่นกีฬา พุดคุย สนทนากับนักเรียน ร่วมการแสดงต่าง ๆ
- ชื่นชมพฤติกรรมที่ดีๆ ของนักเรียน และยกเป็นกรณีตัวอย่าง
- การให้คำชมที่นักเรียนมีความอดทน การรอคอย การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมของนักเรียน
- ชมนักเรียนที่มักมีปัญหาบ่อย ๆ
- ชื่นนำให้นักเรียนรู้จักการชื่นชมตนเองและชมผู้อื่น
- การให้รางวัลเป็นสติ๊กเกอร์เป็นคะแนนหรือรางวัลพิเศษก็จะช่วยให้ลดพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ลงได้ โดยให้ทันทีที่เด็กประพฤติตนดี หรือชื่นชมผลงานที่เด็กทำได้ดี เพื่อเป็นกำลังใจให้เด็กอยากทำดีต่อไป

เราป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้โดยการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองและนักเรียน ครูต้องสร้างกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนในชั้นเรียนเพื่อป้องกันการแยกตัว โดยกลุ่มเพื่อนนักเรียน จัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีการฝึกทักษะการแก้ปัญหา

- บางครั้งครูต้องหลีกเลี่ยงปัญหาที่จะเกิดกับผู้ปกครองนักเรียน โดยการไม่พูดถึงพฤติกรรมของนักเรียนหรือปัญหาการเรียนต่อหน้านักเรียนหรือผู้ปกครองท่านอื่น

- ครูต้องพยายามร่วมมือหาทางแก้ไขปัญหานักเรียนกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้แนวทางของครูและผู้ปกครองเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนในด้านความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6

ขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6

ขั้นที่ 5 การใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6

ขั้นที่ 6 การประเมินผลการใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาข้อมูลเพื่อเป็นพื้นฐานการพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการศึกษาสภาพ การอบรมดูแลนักเรียนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 และ 6/4 การอบรมดูแลบุตรหลานของผู้ปกครองและการดูแลตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 และ 6/4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

1.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน ความสามารถในการควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเอง บทบาทของครูในการพัฒนาและส่งเสริมความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองของนักเรียน บทบาทของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานเพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบ ควบคุม

ตนเองได้และมีวินัยในตนเอง แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนในการอบรมดูแลนักเรียนที่สอดคล้องกันเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเอง

1.2 การศึกษาสภาพการอบรมดูแลนักเรียนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม มีการดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 สร้างเครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่สร้างขึ้นมี 6 ชุด มีลักษณะดังนี้

1. แบบศึกษาสภาพการอบรมดูแลนักเรียนของครูประจำชั้นเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อศึกษาวิธีการอบรมดูแลนักเรียนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 และ 6/4 แบบศึกษานี้มีลักษณะเป็นแบบบันทึกปลายเปิด ครอบคลุมสาระในการอบรมดูแลนักเรียนในด้านการส่งเสริมและพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเอง

2. แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อบันทึกรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ พฤติกรรมการเรียนและพฤติกรรมทางสังคมแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนนี้เป็นแบบบันทึกปลายเปิด ครอบคลุมสาระในเรื่องพฤติกรรมกรเรียนและพฤติกรรมทางสังคม

3. แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนของครูประจำชั้นเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ในด้านพฤติกรรมของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ประเด็นสังเกตครอบคลุมสาระเรื่องต่อไปนี้ ได้แก่ วินัยในการเคารพกฎเกณฑ์ กติกา ข้อตกลง และระเบียบต่าง ๆ วินัยในการทำงานและวินัยทางกายและวาจา

4. แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนของผู้ปกครอง เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ในด้านพฤติกรรมของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ประเด็นสังเกตครอบคลุมสาระเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ วินัยในการเคารพกฎเกณฑ์ กติกา ข้อตกลง และระเบียบต่าง ๆ วินัยในการทำงานและวินัยทางกายและวาจา

5. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียน เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้น เพื่อรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียน ประเด็นในการสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองครอบคลุมสาระเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเองของบุตรหลาน วิธีการส่งเสริมและพัฒนาความมีวินัยในตนเองให้แก่บุตรหลานและข้อเสนอแนะและความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมและพัฒนาความมีวินัยให้แก่บุตรหลาน

6. แบบตรวจสอบชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อให้นักเรียนตรวจสอบการใช้ชีวิตของตนเอง ประเด็นในการตรวจสอบชีวิตความเป็นอยู่ของตัวนักเรียนเองครอบคลุมสาระเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การมีความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเอง

1.2.2 หากคุณภาพของเครื่องมือทั้ง 6 ชุด โดยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

1.2.3 รวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือทั้ง 6 ชุด ดังกล่าว

1.2.4 นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์แล้วนำผลการวิเคราะห์ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานการพัฒนา รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 และ 6/4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

ขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6

คณะผู้วิจัยพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 กำหนดกรอบความคิดของรูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6

คณะผู้วิจัยประมวลความรู้ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐาน นำมากำหนดเป็นกรอบความคิดของรูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

2.2 กำหนดโครงสร้างของรูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบการควบคุมและควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ซึ่งประกอบด้วย

- 2.2.1 ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ
- 2.2.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
- 2.2.3 กรอบความคิดของรูปแบบ
- 2.2.4 แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ
- 2.2.5 หลักการของรูปแบบ
- 2.2.6 สาระของรูปแบบ
- 2.2.7 ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพของรูปแบบ
- 2.2.8 การนำรูปแบบไปใช้

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยในตนเอง
ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 – 6

หลังจากพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ไปทดลองใช้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยมีขั้นตอนการ
ดำเนินการดังนี้

3.1 ครูผู้วิจัยซึ่งเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 และประถมศึกษาปีที่ 6/4 ศึกษารูปแบบการ
พัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6

3.2 ครูผู้วิจัยซึ่งเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 และ ประถมศึกษาปีที่ 6/4 ทดลองใช้
รูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
และ 6 ในชั้นเรียนของตนเอง

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยในตนเอง
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6

หลังจากการทดลองนำรูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยในตนเอง
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ไปใช้ในห้องเรียนแล้ว คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง
รูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
5 – 6

ขั้นที่ 5 การใช้รูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยในตนเองของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6

ในขั้นนี้เป็นขั้นของการนำรูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเอง
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 โดยมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

5.1 ครูผู้วิจัย จำนวน 3 คน ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ดำเนินการ
อบรมดูแลนักเรียนตามรูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ในปีการศึกษา 2548 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 จำนวน 20 คน
และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 จำนวน 20 คน รวม 40 คน

5.2 นักเรียนที่ได้รับการใช้รูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยใน
ตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ได้รับการประเมินผลพฤติกรรมจากครูผู้วิจัยและผู้ปกครอง

ขั้นที่ 6 การประเมินผลรูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, 6

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 20 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 20 คน

กลุ่มตัวอย่างมี 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 และ 6/4 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 20 คน
2. กลุ่มควบคุม คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 และ 6/4 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 20 คน

รายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างแสดงในตาราง

ตารางจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 และ 6/4

กลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	รวม
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6	10	10	20
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4	10	10	20
รวม	20	20	40

เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นสำหรับใช้รวบรวมข้อมูลหลังเสร็จสิ้นการดำเนินงานตามรูปแบบ มีจำนวน ชุด ได้แก่

- 1) แบบสอบถาม เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม มี 2 ชุด ได้แก่

1) แบบสอบถามนักเรียน แบบสอบถามนี้ นักเรียนเป็นผู้ตาม แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 3 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 และ 6/4 ในด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและควมมีวินัยในตนเอง รวมทั้งหมด 10 ข้อคำถาม การแปลงความหมายใช้เกณฑ์ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
2.50 – 3.00	มาก
1.50 – 2.49	ปานกลาง
0.00 – 1.49	น้อย

ตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open – ended questions)

2) แบบสอบถามผู้ปกครอง แบบสอบถามนี้ผู้ปกครองเป็นผู้ตอบ แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 3 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากได้รับผลจากการใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนา ความรับผิดชอบ การควบคุมและการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 และ 6/4 รวมทั้งหมด 10 ข้อคำถาม การเปลี่ยนแปลงความหมายใช้เกณฑ์ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
2.50 – 3.00	มาก
1.50 – 2.49	ปานกลาง
0.00 – 1.49	น้อย

ตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open – ended question)

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ ซึ่งได้แก่ แบบสอบถาม เป็นการหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการอบรมดูแลนักเรียนที่มีประสบการณ์มากกว่า 30 ปี ซึ่งได้แก่

1. รองผู้อำนวยการด้านกิจการนักเรียนในวาระปัจจุบัน
2. อติรองผู้อำนวยการด้านกิจการนักเรียน
3. อาจารย์ประจำชั้นที่มีประสบการณ์การดูแลนักเรียนมากกว่า 30 ปี

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่

- ค่าเฉลี่ย (\bar{x})
- ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
- ส่วน T-test
- ค่า สหสัมพันธ์ Repeated Anova

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนโดยครู ผู้ปกครองและตัวนักเรียน โดยวิเคราะห์จากคำและข้อสอบที่ประจักษ์ในแบบบันทึกพฤติกรรม ผ่านวิธีการเจนนับ ตามจำนวนครั้งของเวลาที่คำหรือข้อความปรากฏในแบบบันทึก

ขั้นที่ 6 การประเมินรูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

การประเมินรูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม เป็นการประเมินความเหมาะสม ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพของรูปแบบจากข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูล เชิงคุณภาพ

1. ความเหมาะสมของรูปแบบ

การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ พิจารณาจากความเหมาะสมของหลักการของรูปแบบ โดยให้ผู้ใช้รูปแบบ คือ ครูผู้วิจัยเป็นผู้ประเมิน โดยใช้การประเมินเชิงคุณภาพ

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบ

การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบเป็นการประเมินตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ซึ่งมีเกณฑ์ ดังนี้

2.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

คณะผู้วิจัยมีความพึงพอใจคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้านความรับผิดชอบ การควบคุมความมีวินัยในตนเอง โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าระดับมาก

2.2 ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการอบรมดูแลนักเรียนตามรูปแบบได้อย่างถูกต้อง

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบ

การหาประสิทธิภาพของรูปแบบ พิจารณาจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากนักเรียน ผู้ปกครองและครูผู้ใช้รูปแบบ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ต้องการพัฒนารูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม และเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนที่ใช้ในกระบวนการวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนในด้านความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง โดยการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ นำเสนอจำแนกเป็น 3 ตาราง คือ

ผลการตรวจชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน (จากแบบบันทึก “มาใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่ากันเถอะ”) โดยแบบบันทึกนี้เป็นแบบบันทึกนักเรียนบันทึกด้วยตนเอง

ตารางที่ 1.1 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), ค่า t-test, ค่า p-value ของพฤติกรรมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนด้านความเป็นอยู่อย่างมีความสุขลักษณะนิสัยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

นักเรียน	\bar{x}	S.D.	t	p-value
กลุ่มทดลอง	26.74	11.38	-4.292***	.000
กลุ่มควบคุม	35.84	9.76	-4.292***	.000

*** $p < .001$

ตารางที่ 1.2 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), t-test, p-value ของพฤติกรรมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนด้านความเป็นอยู่ที่โรงเรียนนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

นักเรียน	\bar{x}	S.D.	t	p-value
กลุ่มทดลอง	18.46	10.30	-4.01***	.000
กลุ่มควบคุม	28.76	14.77	-4.04***	.000

*** $p < .001$

ตารางที่ 1.3 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), ค่า t-test, ค่า p-value ของพฤติกรรมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนด้านการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

นักเรียน	\bar{x}	S.D.	t	p-value
กลุ่มทดลอง	13.04	7.84	-5.86***	.000
กลุ่มควบคุม	22.26	7.81	-5.86***	.000

*** p < .001

ขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเอง

ความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนารูปแบบ

เนื่องจากการพัฒนานักเรียนในปัจจุบันนั้น ยังไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีปัจจัยหลายประการที่ยังไม่เอื้ออำนวย เช่น ปัญหาจากตัวนักเรียนที่ยังไม่พร้อมรับการพัฒนาอันเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ภาวะทางกาย ทางอารมณ์ ยังไม่พร้อมสำหรับการพัฒนา ภาวะการขาดการพัฒนาและอบรมขัดเกล่าอย่างต่อเนื่อง ปัญหาจากครูที่ยังไม่สามารถพัฒนานักเรียนได้อย่างเต็มที่ เช่น ครูยังไม่เข้าใจในกระบวนการพัฒนาอย่างถ่องแท้ เนื่องจากการขาดรูปแบบการพัฒนาที่เป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ หรือผู้ปกครองยังขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวทางที่โรงเรียน

ดังนั้น การพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนนั้น จึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของหลายฝ่ายร่วมกัน ดังนี้

1. ตัวนักเรียนเองจะต้องเป็นผู้ที่ตระหนักรู้และยอมรับว่าชีวิตในวัยเรียนนั้นเป็นช่วงที่ต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อเป็นการสร้างรากฐานความเจริญให้กับตนเองในอนาคต ความเจริญของบุคคลนั้นคือบุคคลเหล่านั้นจะต้องมีความรับผิดชอบมีวินัยในตนเอง ควบคุมตนเองให้ตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรมศีลธรรมได้

2. ครอบครัว อันได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง วงศาคณาญาติ เป็นบุคคลหรือสถาบันแรก ซึ่งจะต้องรับผิดชอบในการพัฒนาเด็ก โดยให้การตอบสนอง ความต้องการพื้นฐานของเด็กและให้การอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กก้าวสู่เส้นทางการใช้ชีวิตที่ถูกต้องและสามารถปรับตัวในสังคมได้

3. สถาบันการศึกษา-ครู อาจารย์ เป็นสถาบันหลักในการที่จะพัฒนาและเสริมสร้างเด็กให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง สามารถควบคุมตนเองได้ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีกระบวนการจัดและประเมินผลที่ถูกต้องชัดเจนและเป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับวัย พัฒนาการของเด็ก สภาพสังคม และการอบรมเลี้ยงดูจากที่บ้าน

ความหมาย

รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 หมายถึง หลักการ กระบวนการ วิธีการ และการประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 โดยมีหลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การเสริมแรงบวก
2. การกระทำซ้ำอย่างต่อเนื่อง
3. การอาศัยความร่วมมือระหว่างนักเรียน ครูและผู้ปกครอง

ขอบเขตของรูปแบบ

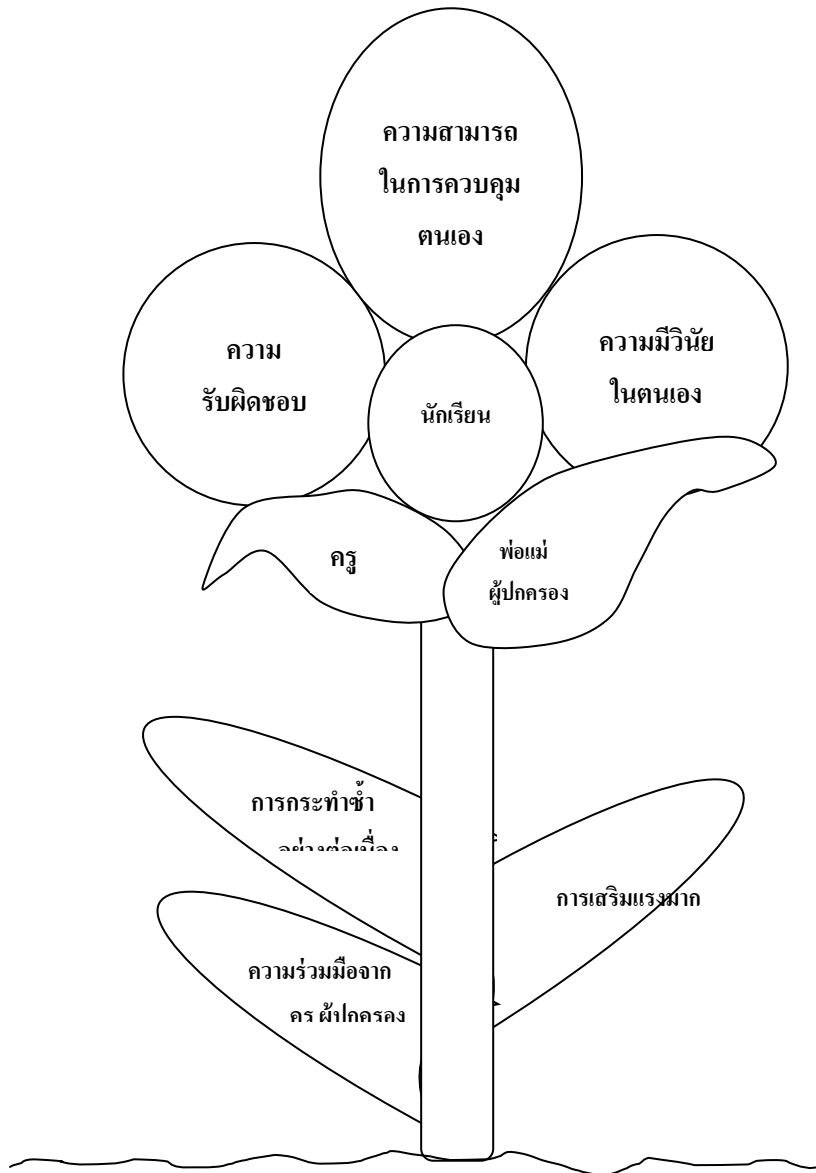
1. รูปแบบนี้ พัฒนาขึ้นมาจากฐานพฤติกรรมของนักเรียนที่มักจะพึงพอใจเมื่อได้รับการเสริมแรงบวกและจะทําอย่างสม่ำเสมอ ถ้าได้รับการกระตุ้นและการกระทำซ้ำอย่างต่อเนื่องและการพัฒนานักเรียนนี้ จะได้รับผลดีมากถ้านักเรียน ครู และผู้ปกครองได้มีพัฒนาาร่วมกัน

2. รูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 นี้ เป็นรูปแบบที่พัฒนานักเรียนโดยผ่านการพัฒนานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 และ 6/4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

ตัวอย่างรูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6

1. การจัดทำสมุดบันทึกพฤติกรรมนักเรียน (บันทึกพฤติกรรมนักเรียนทุกเรื่อง โดยเน้นเรื่องความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง)
2. จัดทำแบบสรุปลักษณะการเรียนรู้และพฤติกรรมทางสังคม เพื่อให้ผู้ปกครองรับทราบพฤติกรรมของบุตรหลานในวันประชุมผู้ปกครอง โดยสรุปลักษณะของนักเรียนจากสมุดบันทึกพฤติกรรม
3. จัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับตัวนักเรียนและความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการให้ทางโรงเรียนดูแลนักเรียน เพื่อให้การอบรมดูแลสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
4. จัดทำแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียน โดยให้ผู้ปกครองบันทึก
5. จัดทำแบบเพื่อนประเมินเพื่อน (Sociogram) เพื่อให้นักเรียนประเมินกันเองในมุมมองของนักเรียนที่มีวุฒิใกล้เคียงกัน

6. จัดทำแบบประเมินครู โดยให้นักเรียนประเมินครูผู้สอนเพื่อครูจะได้อ่านว่านักเรียนมีทัศนคติต่อครูผู้สอนอย่างไร และครูจะใช้การประเมินแนวใดเพื่อให้สอดคล้องกับทัศนคติของนักเรียน
7. จัดทำแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน โดยครูเป็นผู้ประเมิน เพื่อประเมินพฤติกรรมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
8. จัดทำแบบบันทึกการอบรมช่วงเข้าก่อนเข้าเรียน (Home Room) เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นวันต่อวัน

ขั้นที่ 3,4,5 การทดลองใช้รูปแบบ, ปรับปรุงรูปแบบ, ใช้รูปแบบ เพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนคำหรือข้อความเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเองจากสมุดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนและแบบสรุปพฤติกรรมและพฤติกรรมทางสังคมที่แจ้งผู้ปกครอง

ปัญหาของการวิจัย	ประเภทย่อยของแนวคิด	คำหรือข้อความ	วิธีการแจกแจง
การพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยในตนเอง	ความรับผิดชอบ	รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ส่งงานสม่ำเสมอ ไม่ค่อยส่งงาน ไม่ส่งงาน	จำนวนครั้งของความถี่ที่คำหรือข้อความปรากฏในสมุดบันทึก
	การควบคุมตนเอง	ปรับอารมณ์ได้ดี, ปรับอารมณ์ไม่ได้, ควบคุมตนเองได้ดี, ควบคุมตนเองไม่ได้, อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส, อารมณ์ไม่ดี, ขาดอหิยาสัยไมตรี	
	มีวินัยในตนเอง	- ทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อย - ทำงานไม่เป็นระเบียบ - เคารพกฎกติกาของส่วนรวม - ไม่เคารพ กฎกติกาของส่วนรวม	

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนคำหรือข้อความเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเองจากแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับตัวนักเรียน และความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการให้ทางโรงเรียนดูแลนักเรียน

ปัญหาของการวิจัย	ประเภทย่อยของแนวคิด	คำหรือข้อความ	วิธีการเจงนับ
การพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยในตนเอง	ความรับผิดชอบ	รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ส่งงานสม่ำเสมอ ไม่ค่อยส่งงาน ไม่ส่งงาน	จำนวนครั้งของความถี่ที่คำหรือข้อความปรากฏในสมุดบันทึก
	การควบคุมตนเอง	ปรับอารมณ์ได้ดี, ปรับอารมณ์ไม่ได้, ควบคุมตนเองได้ดี, ควบคุมตนเองไม่ได้, อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส, อารมณ์ไม่ดี, ขาดอรรถาศัยไมตรี	
	มีวินัยในตนเอง	- ทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อย - ทำงานไม่เป็นระเบียบ - เคารพกฎกติกาของส่วนรวม - ไม่เคารพ กฎกติกาของส่วนรวม	

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนคำหรือข้อความเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเองจากสมุดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนและแบบสรุปลักษณะพฤติกรรมทางการเรียนและพฤติกรรมทางสังคมที่แจ้งผู้ปกครองที่ปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักการของรูปแบบหลังจากทดลองใช้

ปัญหาของการวิจัย	ประเภทย่อยของแนวคิด	คำหรือข้อความ	วิธีการเจงนั้บ
<p>การพัฒนาแบบแผนเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเอง</p>	<p>การเสริมแรงบวก</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มอบหมายภาระหน้าที่ที่มีเกียรติให้ทำ เช่น เป็นหัวหน้าห้อง, เป็นเลขานุการห้อง - มอบหมายให้บำเพ็ญประโยชน์ - มอบหมายให้ดูแลเพื่อน - ชมเชยเมื่อทำความดี 	<p>จำนวนครั้งของความสำเร็จที่คำหรือข้อความปรากฏในสมุดบันทึก</p>
	<p>การกระทำซ้ำอย่างต่อเนื่อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ชมเชยทุกครั้งเมื่อมีโอกาส - ยกตัวอย่างเป็นกรณีศึกษาที่น่าทำเป็นแบบอย่างสม่ำเสมอ - ให้ปฏิบัติหน้าที่ที่มีเกียรติอยู่บ่อย ๆ 	
	<p>ความร่วมมือจากผู้ปกครอง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ปกครองควรชมเชย - ผู้ปกครองควรให้รางวัล - ผู้ปกครองอาจจะใช้วิธีการนี้ที่บ้าน 	

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), ค่า t-test, ค่า p-value ของผลการบันทึกพฤติกรรมนักเรียนโดยผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

นักเรียน	\bar{x}	S.D.	t	p-value
กลุ่มทดลอง	18.60	2.52	-5.99***	.000
กลุ่มควบคุม	23.20	2.33	-5.99***	.000

*** p < .001

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), t-test, p-value ของผลการบันทึกพฤติกรรมนักเรียนโดยครูของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

นักเรียน	\bar{x}	S.D.	t	p-value
กลุ่มทดลอง	15.17	3.56	17.42***	.000
กลุ่มควบคุม	36.47	5.67	17.42***	.000

*** p < .001

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), ค่า t-test, ค่า p-value ของผลการบันทึกพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนโดยครูของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

นักเรียน	\bar{x}	S.D.	T	P-value
กลุ่มทดลอง	7.28	3.33	12.830***	.000
กลุ่มควบคุม	0.97	1.85	12.830***	.000

*** p < .001

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), t-test, p-value ของผลการบันทึกพฤติกรรมเชิงลบของนักเรียนโดยครูของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

นักเรียน	\bar{x}	S.D.	t	p-value
กลุ่มทดลอง	7.28	3.33	12.830***	.000
กลุ่มควบคุม	0.97	1.85	12.830***	.000

*** p < .001

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนคำหรือข้อความเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเองจากสมุดบันทึก Sociogram ที่นักเรียนประเมินเพื่อน

ปัญหาของการวิจัย	ประเภทย่อยของแนวคิด	คำหรือข้อความ	วิธีการเจงนั้บ
การพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเอง	ความรับผิดชอบ	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งงานสม่ำเสมอ - ไม่ส่งงาน - ไม่ทำเวร - ไม่ช่วยงานกลุ่ม - ชอบลืมของ 	จำนวนครั้งของความคิดที่คำหรือข้อความที่ปรากฏในแบบบันทึก
	การควบคุมตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งใจทำงาน - ควบคุมการเรียน ตลอดเวลา - เอาแต่ใจตนเอง - แกล้งเพื่อน - พูดคำหยาบ/พูดสุภาพ 	
	มีวินัยในตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบเดินแตกแถว - ชอบคุยในแถว - ชอบแซงแถว - ไม่เอาเสื้อใส่ในกางเกง - ชอบคุยเสียงดังเวลา รับประทานอาหาร - รับประทานอาหารหมด ไม่เหลือทิ้ง 	

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนคำหรือข้อความเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเองจากแบบประเมินครูโดยนักเรียน

ปัญหาของการวิจัย	ประเภทย่อยของแนวคิด	คำหรือข้อความ	วิธีการเจงนับ
<p>การพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยในตนเอง</p>	<p>ความรับผิดชอบ</p> <p>การควบคุมตนเอง</p> <p>มีวินัยในตนเอง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - อาจารย์จะลงโทษถ้าไม่ส่งงาน - อาจารย์จะอบรมเมื่อมีคนไม่ทำเวร - อาจารย์จะดูแลเข้มงวดเรื่องการส่งงานมาก - อาจารย์จะดุถ้าเราทำไม่ดี - อาจารย์จะเข้มงวดกับคนที่ชนและคือ - อาจารย์เข้มงวดเรื่องระเบียบวินัยมาก - ตอนแรกไม่ค่อยชอบอาจารย์ แต่ภายหลังก็รู้ว่าอาจารย์ต้องเข้มงวด เพื่อให้ นักเรียนอยู่ในระเบียบ - ห้อง ป.5/6 เป็นห้องที่เข้มงวดมาก - อาจารย์เป็นคนเจ้าระเบียบมาก 	<p>จำนวนครั้งของความคิดที่คำหรือข้อความปรากฏในแบบบันทึก</p>

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนคำหรือข้อความเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเองจากแบบบันทึกการอบรมช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน (Home Room)

ปัญหาของการวิจัย	ประเภทย่อยของแนวคิด	คำหรือข้อความ	วิธีการเจงนับ
<p>การพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัยในตนเอง</p>	<p>ความรับผิดชอบ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การทำเวร ควรช่วยกันทำให้สะอาด - การรับประทานอาหารให้หมด - การแปรงฟัน ต้องแปรงฟันหลังอาหารทุกวัน - ต้องคิมนมทุกวัน - ส่งงานให้ครบ ตามที่อาจารย์กำหนด - เวรประจำวันต้องนำข่าวมาคิดบอร์ดประชาสัมพันธ์ทุกวัน - เวรประจำวันต้องนำดอกไม้มาประดับแจกันทุกวัน - รับผิดชอบนำอุปกรณ์การเรียนมาให้ครบทุกวิชา - การทำเวรประจำวัน ผู้ที่มีหน้าที่ ต้องช่วยกันดูแลความสะอาดให้เรียบร้อย เมื่อทำเวรเสร็จควรบันทึกเวรให้เรียบร้อย ควรเน้นเรื่องการเปลี่ยนน้ำแจกันดอกไม้ เพื่อป้องกันยุงมาวางไข่ 	<p>จำนวนครั้งของความถี่ที่คำหรือข้อความปรากฏในแบบบันทึก</p>

ตารางที่ 11 (ต่อ) แสดงจำนวนคำหรือข้อความเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และ
 ความมีวินัยในตนเองจากแบบบันทึกการอบรมช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน (Home Room)

ปัญหาของการวิจัย	ประเภทย่อย ของแนวคิด	คำหรือข้อความ	วิธีการเจ้านับ
<p>การพัฒนารูปแบบ เพื่อการพัฒนาความ รับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัย ในตนเอง</p>	<p>ความรับผิดชอบ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การลงทะเลียนเรียน ต้องลงทะเลียนให้ครบ ทั้งวิชาบังคับเลือกและ วิชาเลือกเสรี - การเข้าเรียนวิชาบังคับ เลือกและวิชาเลือกเสรี ต้องเข้าเรียนทุกครั้ง 	<p>จำนวนครั้งของ ความถี่ที่คำหรือ ข้อความปรากฏ ในแบบบันทึก</p>
	<p>การควบคุมตนเอง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การตอบคำถามและการ ซักถามให้นักเรียนยกมือ แทนการตะโกนเสียงดัง เมื่อต้องการถามและตอบ และต้องรอให้อาจารย์ เรียกให้ตอบหรือถาม - การใช้คำพูดที่สุภาพ ครับ/ค่ะ และเรียก อาจารย์ให้เหมาะสม - ไม่ควรคุยและตะโกนใน เวลาเรียน - การพูดกับอาจารย์ไม่ควร ตะโกนพูด ถ้ามีเรื่องจะ พูดกับอาจารย์ควรเดิน เข้าไปพูดใกล้ๆ 	

ตารางที่ 11 (ต่อ) แสดงจำนวนคำหรือข้อความเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และ ความมีวินัยในตนเองจากแบบบันทึกการอบรมช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน (Home Room)

ปัญหาของการวิจัย	ประเภทย่อย ของแนวคิด	คำหรือข้อความ	วิธีการเจงนับ
การพัฒนารูปแบบ เพื่อการพัฒนาความ รับผิดชอบ การควบคุม และความมีวินัย ในตนเอง	ความมีวินัยในตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> - การรู้จักหน้าที่และเวลา นักเรียนจะต้องรู้หน้าที่ว่า จะต้องทำอะไรตอนไหน เช่น เมื่อถึงเวลาเรียนก็ ควรเตรียมตัวเรียน - การเดินแถวไปเรียนวิชา ต่าง ๆ ต้องเดินแถวให้ เป็นระเบียบไม่คุย เล่นกัน ในแถว - การแบ่งเวลาเรียน เล่นให้ เหมาะสม 	จำนวนครั้งของ ความถี่ที่คำหรือ ข้อความปรากฏ ในแบบบันทึก

ตารางที่ 12 แสดงค่าสถิติ พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังจากการใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองซึ่งประเมินโดยนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ครั้งที่ 1

Effect	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig
Factor 1 Pillai's Trace	.845	49.149a	2.000	18.000	.000

a. Exact Statistic

ตารางที่ 13 แสดงค่าสถิติ พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังจากการใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองซึ่งประเมินโดยนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ครั้งที่ 2

Effect	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig
Factor 2 Pillai's Trace	.878	64.937a	2.000	18.000	.000

a. Exact Statistic

ตารางที่ 14 แสดงค่าสถิติ พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังจากการใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองซึ่งประเมินโดยนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ครั้งที่ 3

Effect	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig
Factor 3 Pillai's Trace	.926	1.123E2a	2.000	18.000	.000

a. Exact Statistic

ตารางที่ 15 แสดงค่า \bar{x} , S.D., พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังจากการใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองซึ่งประเมินโดยนักเรียน ครู และผู้ปกครอง เปรียบเทียบ 3 ครั้ง

กลุ่มทดลอง	\bar{x}	S.D.
การประเมินครั้งที่ 1	17.9667	3.59369
การประเมินครั้งที่ 2	22.0667	4.18985
การประเมินครั้งที่ 3	25.0833	1.68031

ตารางที่ 16 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบ พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังจากการใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเอง ทั้ง 3 ครั้ง

Effect	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig
Factor 4 Pillai's Trace	.840	1.517E2a	2.000	58.000	.000

a. Exact Statistic

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

โดยแบ่งวัตถุประสงค์เป็นขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนในด้านความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเอง

ขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเอง

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเอง

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเอง

ขั้นที่ 5 การใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง

ขั้นที่ 6 การประเมินผลการใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 และ 6/4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ปีการศึกษา 2548 กลุ่มทดลอง 20 คน และกลุ่มควบคุม 20 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้มี 12 เครื่องมือ คือ

1. แบบตรวจสอบชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน ชื่อแบบบันทึก "มาใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่ากันเถอะ"
2. สมุดบันทึกพฤติกรรมนักเรียน โดยครู
3. แบบสรุปพฤติกรรมการเรียนรู้และพฤติกรรมทางสังคม
4. แบบสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับตัวนักเรียน และความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการให้โรงเรียนดูแลนักเรียน
5. แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนโดยผู้ปกครอง
6. แบบเพื่อประเมินเพื่อน (Sociogram)
7. แบบประเมินครูโดยนักเรียน
8. แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยครู (พฤติกรรมทั่วไป, พฤติกรรมเชิงบวก, พฤติกรรมเชิงลบ)
9. แบบบันทึกการอบรมช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน (Home Room)
10. แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยครู หลังจากนักเรียนได้รับการพัฒนา โดยใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง 3 ครั้ง (เฉพาะกลุ่มทดลอง)
11. แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยผู้ปกครอง หลังจากนักเรียนได้รับการพัฒนา โดยใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง 3 ครั้ง (เฉพาะกลุ่มทดลอง)
12. แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยตัวนักเรียนเอง หลังจากนักเรียนได้รับการพัฒนา โดยใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง 3 ครั้ง (เฉพาะกลุ่มทดลอง)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นักเรียนบันทึกข้อมูลในแบบตรวจสอบชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน "มาใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่ากันเถอะ" ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม 3 ด้าน คือ
 - 1.1 ด้านความเป็นอยู่อย่างมีความสุขลักษณะนิสัย
 - 1.2 ด้านความเป็นอยู่ที่โรงเรียน
 - 1.3 ด้านการเรียนของตนเอง
2. ครูบันทึกพฤติกรรมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
3. ครูจัดทำแบบสรุปพฤติกรรม การเรียน และพฤติกรรมทางสังคมเพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ
4. ผู้ปกครองทำแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน และความต้องการของผู้ปกครองที่

ต้องการให้โรงเรียนดูแลนักเรียน

5. ผู้ปกครองบันทึกพฤติกรรมนักเรียน
6. นักเรียนทำแบบบันทึกเพื่อนประเณนเพื่อน (Sociogram)
7. นักเรียนทำแบบประเณนครู
8. ครูประเณนพฤติกรรมนักเรียน (พฤติกรรมทั่วไป, พฤติกรรมเชิงบวก และพฤติกรรมเชิงลบ)
9. ครูบันทึกการอบรมช่วงเข้าก่อนเข้าเรียน (Home Room)
10. ครูประเณนพฤติกรรมนักเรียน หลังจากนักเรียนได้รับการพัฒนา โดยใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง 3 ครั้ง (เฉพาะกลุ่มทดลอง)
11. ผู้ปกครองประเณนพฤติกรรมนักเรียน หลังจากนักเรียนได้รับการพัฒนา โดยใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง 3 ครั้ง (เฉพาะกลุ่มทดลอง)
12. นักเรียนประเณนตนเอง หลังจากนักเรียนได้รับการพัฒนา โดยใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง 3 ครั้ง (เฉพาะกลุ่มทดลอง)

การวิเคราะห์ และการนำเสนอข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือวิจัยมาศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบข้อมูล โดยใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่า S.D ค่า t-test ค่า P-value ค่าสหสัมพันธ์ Repeat Anova และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางสถิติ และตารางวิเคราะห์เชิงคุณภาพและความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D ค่า t-test ค่า P-value ค่าสหสัมพันธ์ Repeat Anova

สรุปผลการวิจัย

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนในด้านความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง โดยผลการตรวจสอบชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนจากแบบบันทึกมาใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่ากันเถอะ พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีทักษะการใช้ชีวิตที่มีความรับผิดชอบ สามารถควบคุมตนเองได้และมีวินัยในตนเองในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย คือ 26.74 (คะแนนเต็ม 40) ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี คือ 35.84 (คะแนนเต็ม 40)

ขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเอง พบว่าการพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง มีปัจจัยที่สำคัญ 3 ด้าน คือ 1. ตัวนักเรียนเองจะต้องเข้าใจว่าเหตุใดจึงต้องได้รับการพัฒนา 2. พ่อแม่ผู้ปกครอง 3. ครู – อาจารย์ สถาบันการศึกษา ซึ่งถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการร่วมพัฒนานักเรียน

และหลักการของรูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง มีหลักการสำคัญ 3 หลักการ คือ

1. การเสริมแรงบวก
2. การกระทำซ้ำอย่างต่อเนื่อง
3. การอาศัยร่วมมือระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครอง

จากหลักการดังกล่าวผู้วิจัยได้ จัดทำรูปแบบ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองดังนี้

1. สมุดบันทึกพฤติกรรมนักเรียน
2. แบบสรุปพฤติกรรมทางการเรียนและพฤติกรรมทางสังคม
3. แบบสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับตัวนักเรียนและความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการให้ทางโรงเรียนดูแลนักเรียน
4. แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนโดยผู้ปกครอง
5. แบบเพื่อนประเมินเพื่อน (Sociogram)
6. แบบประเมินครูโดยนักเรียน
7. แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยครู
8. แบบบันทึกการอบรมช่วงเช้า (home room)

จากรูปแบบดังกล่าวที่ได้พัฒนาขึ้นนี้ทำให้ทราบข้อมูลของนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนานักเรียน โดยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเชิงบวกในด้านความรับผิดชอบความสามารถในการควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับแย่มากถึงปานกลางและนักเรียนกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมเชิงบวกดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลางถึงดี

ขั้นที่ 3, 4, 5 ขั้นการทดลองใช้รูปแบบ, ปรับปรุงการใช้รูปแบบ, ใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง ในขั้นนี้ได้ผลพบว่าหลังจากการทดลองใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมเชิงบวกอยู่ในระดับต่ำ คือ ผลจากผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยที่ 18.60 (เต็ม 40) กลุ่มควบคุมพฤติกรรมเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีค่าเฉลี่ย 23.20 (เต็ม 40) ผลจากครูกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยที่ 15.17 (เต็ม 40) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยที่ 36.47 (เต็ม 40)

จะเห็นได้ว่าหลังจากการใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาเบื้องต้นพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองยังอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง จึงต้องมีการปรับปรุงรูปแบบและพัฒนา รูปแบบเพื่อความเหมาะสมในการพัฒนานักเรียนกลุ่มทดลอง

ขั้นที่ 6 การประเมินผลรูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและ ความมีวินัยในตนเอง

หลังจากนักเรียนกลุ่มทดลองได้รับการพัฒนาโดยการใช้รูปแบบเพื่อพัฒนาตนเองในรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้พัฒนาขึ้นแล้วและได้รับการประเมินโดยครู ผู้ปกครอง และตัวนักเรียนเอง นักเรียนมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ สามารถควบคุมตนเองได้ และมีวินัยในตนเองที่ดีขึ้น ทั้ง 3 ครั้ง โดยผลการประเมินครู ผู้ปกครอง และตัวนักเรียน มีความสอดคล้องกันโดยมีค่านัย สำคัญที่ $<.005$

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนในด้านความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง พบว่า นักเรียนบางส่วนยังมีปัญหาการขาดความรับผิดชอบไม่สามารถควบคุมตนเองได้ในบางครั้ง และยังขาดความมีวินัยในตนเอง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนในปัจจุบันที่ยังค่อนข้างอ่อน ดังนั้น ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และตัวนักเรียนเองจึงต้องตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้ และพยายามหาวิธีการแก้ไข ที่ถูกต้องมีความต่อเนื่องและต้องเหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมของนักเรียน, โรงเรียนและบ้าน

2. การพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนเป็นการพัฒนารูปแบบโดยอาศัยหลักการสำคัญที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า 3 หลักการ คือ

1. การเสริมแรงบวก
2. การกระทำซ้ำอย่างต่อเนื่อง

3. ความร่วมมือระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครองโดยออกแบบเป็นเครื่องมือในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ถือว่าเป็นทั้งเครื่องมือและรูปแบบการพัฒนาไปด้วยเพราะเป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพและเป็นการรวบรวมข้อมูลแบบหลายมิติ เพื่อสะท้อนผลให้ชัดเจนและกลุ่มศึกษารวมทั้งมีความต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ

3. การใช้รูปแบบการปรับปรุงเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองนี้เป็นการวิจัยและพัฒนารูปแบบควบคู่ไปด้วย เพราะระหว่างใช้รูปแบบบางครั้งก็จะประสบปัญหาจากข้อจำกัดต่าง ๆ แต่ทุกครั้งที่มีการปรับปรุงแก้ไขก็ยังคงหลักการสำคัญ 3 หลักการไว้เสมอ คือ ต้องมีการเสริมแรงบวก เป็นการกระทำซ้ำอย่างต่อเนื่องและความร่วมมือระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครอง

4. การประเมินผลการใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเอง เป็นการประเมินผลพฤติกรรมนักเรียนหลังจากได้รับการพัฒนาโดยรูปแบบ ดังกล่าว พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น โดยผลการประเมินมีความสอดคล้องกันทั้งครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการปรับพฤติกรรมเพื่อการพัฒนาว่าถ้าการปรับพฤติกรรมของบุคคลเป็นการปรับแบบอาศัยความอดทน ความสม่ำเสมอ ความเข้าใจที่จะแก้ปัญหอย่างแท้จริงและความร่วมมือจากทุกฝ่าย การปรับพฤติกรรมนั้นก็สำเร็จได้ในระดับหนึ่ง แต่ที่สำคัญคือ นักเรียนกลุ่มนี้ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ ตลอดไปเพื่อเป็นการสร้างพฤติกรรมที่ดีงามและสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะทำการวิจัยต่อไป

1. รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองนี้เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยใช้ระยะเวลาพัฒนาควบคู่ไปกับการศึกษาพฤติกรรมนักเรียน ซึ่งรูปแบบนี้มีได้เป็นรูปแบบตายตัวแต่เป็นรูปแบบที่ใช้หลักการพัฒนา 3 รูปแบบ คือ

1. การเสริมแรงบวก
2. การกระทำซ้ำอย่างต่อเนื่อง
3. การใช้ความร่วมมือระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครอง

ดังนั้น ผู้ที่จะนำรูปแบบไปใช้อาจจะปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมดังสภาพบริบทของโรงเรียนทั้งตัวนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนในบริบทนั้นๆ

2. รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองนี้ สามารถนำไปพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนตามจุดประสงค์ต่าง ๆ เช่น นักเรียนที่มีปัญหาความบกพร่องทางการเรียนรู้หรือนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ด้วย

3. การพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนนั้นเป็นการพัฒนาที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งตัวนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน

4. ครูประจำชั้นและครูผู้สอนสามารถทำรูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองไปใช้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมการศึกษาที่ดี

5. ผู้ปกครองสามารถนำรูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและความมีวินัยในตนเองไปใช้ในการดูแลนักเรียนที่บ้านได้

6. นักเรียนสามารถนำผลการประเมินตนเองจากการได้รับการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองไปใช้ในการวางแผนการเรียนและการใช้ชีวิตของตนเองได้ตลอดไป

7. งานกิจการนักเรียนสามารถนำผลการใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองและความมีวินัยในตนเองไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนทั้งโรงเรียน

8. จากการใช้รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีวินัยในตนเอง พบข้อสรุปว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นและเกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียนมาก คณะผู้วิจัยหวังว่าจะมีผู้นำเอาแนวทางรูปแบบการพัฒนานี้ ไปวิจัยและพัฒนาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

นิตดา หงส์วิวัฒน์. วินัย:รากฐานการพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : แสงแดด, 2541.

ปิยวรรณ พันธุ์มงคล. 2542. “ผลของการใช้โปรแกรมสำหรับการกำกับตนเองที่มีต่อการมีวินัยในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6”, ปรินญาณิพนธ์ การศึกษา มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สำเนา)

มลิวัดย์ ลับไพบรี . (2527). วินัยของเด็กสาธิต . จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลัดดาวรรณ ณ ระนอง. 1525. “การศึกษาผลการทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5”, ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (สำเนา)

เฮม, จินอตต์ . วิธีพูดกับลูกโดยไม่ทำร้ายจิตใจของเขาและทำให้เขาร่วมมือยอมทำตามคุณ. แปลโดย ภรณี ภูริสิทธิ์. นนทบุรี : บีมีเดีย, 2551

ภาษาอังกฤษ

Burden, Paul R. Classrom Management and Discipline:Methods of Facilitate Cooperation and Instruction. n.p. : Longman, 1995.

Chafouleas, Sandra; Riley-Tillman, T.Cris; and Sugai, George M. School-based Behavioral Assessment:Informing Intervention and Instruction. New York : Guilford Press, 2007.

Goldstein, Herbert. Readings in Behavior Modification. n.p. Special Learning Coporation, 1978.

Good, Carter. V. Dictionary of Education. New York : McGraw Hill, 1973.

N.H., Azrin et al. Motivational Aspects of Escape from Punishment. J exp Anal Behav 1965 Jan; 8(1): 31-44.

Ripple, Richard E. The Readings in Learning and Human Abilities: Educational Psychology. n.p. : Harper and Row, 1964.

Sloan, Stephen. Beating International Terrorism: An Action Strategy for Preemption and Punishment. n.p. : DIANE Publishing, 1992.

Wolfgang, Charles H. Solving Problems: Strategies for Classroom Teachers. 2nd ed. Boston : Allyn and Bacon, 1986.